

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28— Cor
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA.
Strada Zriayi Nr. 11

INȘERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile se in-
rapoază.

Rákosi Jenő.

— Un jubileu cu tâlc. —

Săptămânile trecute și-a serbat jubileul de șaptezeci de ani o personalitate marcantă a publicisticii ungurești, *Rákosi Jenő*, conducătorul și proprietarul marelui ziar budapestan *Budapesti Hirlap*. Ar fi o greșeală din partea noastră dacă nu am înregistra evenimentul acesta destul de important și pentru noi. Rákosi Jenő este doar unul dintre cei mai de seamă publiciști ai Ungurilor și astăzi poate singurul care reprezintă cu tărie, până în ultimele consecvențe și cu un fanatism vrednic de imitat, ideea de stat maghiar, așa zisa supremație ungurească, întocmai cum a fost ea moștenită dela generația anilor patruzeci și opt și patruzeci și nouă.

Jubileul acestui om s'a petrecut într-o liniște neexplicabilă la poporul unguresc iubitor de fast și gesturi largi. E adevărat că toți oamenii de seamă ai vieții publice ungurești și-au ținut de datorie să felicite cu acest prilej pe nestorul publicisticii lor. Dar cu toate acestea. Au lipsit banchetele, au lipsit perorațiile au lipsit toate acele demonstrații cu steaguri și „*diszmagyar*”, cari singure sunt în stare să dea caracterul festiv, amploarea unui jubileu unguresc. Cauza acestor lipsuri să fie numai modestia omului retras în atelierul lui, de unde nu vrea să știe de manifestațiile vulgului? Nu prea credem, deși Rákosi este un om dela al cărui bun gust te poți aștepta la așa ceva. Nu credem și din motivul că chiar dacă ar fi voit el să scape de tîmbălau, societatea

ungurească — presupunând că ar fi simțit necesitatea, l'ar fi asvârlit în el, pe lângă toate împotrivițiile. Ne este doar în viața memorie sub acest raport cazul răposatului scriitor *Mikszáth*, care a trebuit să-și pună în joc tot talentul lui de strălucit umorist, ca să poată salva puțin nota intelectuală mai europeană a jubileului său. Atunci unde trebuie să căutăm pricina? Pentru că, incontestabil că Rákosi Jenő, la locul lui, este atât de mare pentru Unguri, cât Mikszáth Kálmán.

Rákosi Jenő, cum am spus, este reprezentantul cel mai intransigent al ideii de stat maghiar în presa ungurească. Om de talent, cu serioase înclinări artistice, el și-a subordonat aproape întreaga activitate literară acestei idei. N'a admis nici la el, pe cum n'a admis nici altora un drum slobod al artei. A crezut și crede și astăzi că scriitorul ungur trebuie să aibă în vedere în prima linie soarta neamului său și numai a doua oară adevărurile generale omeniești. N'a înțeles, sau mai bine zis, n'a voit să înțeleagă nici un fel de curent modernist în literatura ungurească. Unde a simțit că se ivește o astfel de pornire, a lovit fără milă, cheltuind sarcasm și ieremiade din belșug. Pe cunoscutul scriitor *Ady Endre*, de pildă, mai anii trecuți, într'un foileton din *Budapesti Hirlap*, l'a făcut ferfelit pentru atitudinile lui „antinaționale”. Se înțelege că în chipul acesta a rămas repede singur, părăsit de întreaga garda de scriitori tineri. El se mulțumește însă și cu unii mai mărunți, cari știu însă să tragă *clopotele* după tipicul lui.

Neapărat că dacă în literatură a putut să fie atât de viguros naționalist, până la anti-

artistic chiar, în politică a fost cu atât mai intransigent. Aici unde i se deschidea câmp larg preocupății lui singure, supremația ungurească, a luptat și luptă în fiecare zi frîngând săgeți împotriva tuturor cari nu știu sau nu vreau să se acomodeze vederilor lui. Singur și nu toți, el n'a înțeles să se atașeze nici unui partid. Dacă odată a sprijinit de pildă coaliția, cântând imnuri de slavă cum nu i-a mai cântat nimeni, astăzi el se întoarce împotriva reprezentanților ei, atacându-i fără cruțare, ironizându-i fără nici o teamă de trecut, trăgându-i chiar pe banca acuzației de tradare de neam pe unii dintre ei. Având convingerea că neamul unguresc are misiunea — de unde? n'ar putea nici el să răspundă, — să stăpânească această țară, nu numai economicește, dar și naționalicește, el s'a constituit în cel mai neiertător dușman al naționalităților și în special al Românilor: — articolele lui din *Budapesti Hirlap* sunt înregistrate zilnic de presa noastră, când cu revoltă, când cu surisuri, după împrejurări. Veșnic privind spre o țintă pe care aproape numai el o poate vedea luminoasă, imperialismul poporului unguresc, de treizeci de milioane, se sbate cheltuind puteri vrednice de o cauză mai bună. Cheamă pe împăratul la Budapesta, după părerea lui singurul centru pe care se poate răzîma monarhia habsburgică, ceartă societatea ungurească care nu se mai încheagă odată cum se cade pentru ultimul atac decisiv în biruința căruia el crede, trage la mir socialiștilor, încurajează pe puținii lui aderenți adevărați, și strigă și urlă și se roagă în fiecare zi. Cercetați-i mai ales atitudinea lui față de reforma electorală și convingeți-vă despre fanatismul lui de be-

Cronică din Paris.

Sederea Tareviciului în Franța. — Nobleță socialistă. — O scenă în grădina Luxembourg.

Paris, 8 Ianuarie.

La hotelul Cap-Martin din Menton a sosit și trăiește de puține zile un băețas de vre-o 10—12 ani, palid, slab, cu ochii șterși și aiuriți. El respiră cu nesaț aerul cald și binefăcător al Coastei de Azur și vaporii salini ai mării reimprespătează plămânii șubrezi ai copilului. În hotelul unde locuiește, o legiune de detectivi se disimulează în toate colțurile; nimeni nu se poate apropia de băețasul blond și bolnav. Între el și restul omenirii se întinde o barieră de piepturi omeniești. Cei cari-l servesc sunt supravegheați cu o neîncredere extremă. Și Alexis Nicolaevici, țareviciul tuturor Rușilor, își petrece zilele mohorite într'un decor mai blând, mai luminos ca acela al recei lui patrii, dar tot așa de izolat, tot așa de păzit, tot așa de trist și de resemnă ca în palatul lui din Tsarskoe-Zelo.

Nefericit copil, ce rătăcește ca o umbră în această lume sgomotoasă și intimă, cât de deplâns îi este soarta! Niciodată în contact direct cu omenirea care-l înconjoară, veșnic împrejmuit de aceleași fete servile și indiferente, ce concepție și-o fi făcând el despre viață? Noi ceșialaltii muritori de rînd, și chiar și unii fii de suverani constituționali, putem să intrăm în atingere directă cu ceilalți oameni, să judecăm lucrurile din experiență personală, să știm prin noi înșine cum trăiesc semenii noștri, cari sunt

bucuriile, suferințele, temerile, speranțele lor. Solidari cu ceilalți, când ne amenință vre-o primejdie, ne strîngem laolaltă și sentimentele nu mai sunt în acest caz ale tuturor. Intrăm adânc în viață, îi cercetăm tainele, îi îndurăm apăsările, îi împărtășim plăcerile. Dobândim prin noi înșine cunoștința binelui și a răului. Suntem oameni și ca atari trăim. Suntem liberi să ne schimbăm când dorim felul de existență. Dar cum poate judeca viața un Alexis Nicolaevici, fiul unui potențat care se teme mai mult decât este temut? Ce idee și-a putut el face despre lumea sub-lunară, când ecoul ei îi ajunge la urechi, când reflexul ei îi ajunge la ochi schimbate, denaturate, viciate? Ori unde s'ar duce, aceleași chipuri îl înconjoară, aceleași cuvinte i se rostesc. Ori ce ar face, aceleași măsuri se iau pentru paza persoanei lui. Bolnav sau sănătos, vesel sau trist, monotonia zilelor lui e aceeași. Ieri, se plimba dintr'o odaie într'alta, într'o regiune strict limitată a palatului lui Nicolae II; azi, trece dintr'o cameră în cealaltă în apartamentul strict indicat al hotelului din Menton. Nici la Petersburg și nici în orașul francez, el nu poate merge unde vrea și nici vizita ce-i place. Cele mai multe accese îi sunt interzise. Stăpân viitor al unei împărății imense, el e condamnat să trăiască toată viața lui într'o porțiune strîmtă de loc unde sufletul și trupul lui înăbușesc....

Și copilul e bolnav, greu bolnav. Se pare că zilele îi sunt numărate. Ca mâne va închide ochii, fără să fi văzut ceva. Ca mâne va muri,

fără să fi trăit. Victimă a unui regim monstruos și a unei stări de lucruri stupide, cu ce bucurie și-ar schimba el soarta dacă ar cunoaște ca noi lumea și oamenii! Dar el nu știe nimic, bietul, inteligența nu i s'a putut desvolta în cercul de fier în care e închisă.

El nu știe nimic! Să nu-l osândim, să nu-l urim. Să ne fie milă de băețasul blond și bolnav, de tristul și neștiutorul copil care tușeste în aceste momente în hotelul Cap-Martin, la geamul deschis deasupra mării infinite. Viitor stăpân al unei împărății de robi, el este sclavul ei cel mai de plâns.

— Parchetul de aici a făcut zilele trecute o descindere la niște fabrici de sticlărie din Saint-Denis, ca să constate o stare de lucruri barbară și rușinoasă. Ucenicii acestor sticlării, niște copii, sunt fără încetare brutalizați și epuizați de o muncă peste puterile lor. Ei sunt zilnic loviți, stropiți cu amestecul în fuziune — de lucrătorii fabricelor în cari se trudesc. Li se impune de cătră acești colegi mai în vârstă niște sarcini îngrozitoare. Iată ce a constatat parchetul în descinderea sa prin uzinele din Saint-Denis.

Lucrul ne-ar putea cu drept cuvânt indigna fără să ne surprindă. De când e lumea, cel slab a fost oprimat de cel tare. Totdeauna au fost exploatați și exploatați. Patronul și lucrătorii din fabricile dela Saint-Denis nu fac așa dar decât să perpetueze o stare de fapt eternă. În timpul de față însă sălbătăcia lucrătorilor din numitele sticlării ia o importanță deosebită.

Niciodată ca în epoca noastră, clasa lucră-

ELI

nr. 47.

furii și blide
lămpi; oglinzi,

ez, potire ar-
triu apă sîn-
nice de altar,

tis și franco.

sip!

în interesul pro-
specte:

unelte pentru
colocilor de beton.
ea țiglei de beton
lucru de mână.
icarea țiglei de
lucru de mână.
care blocurilor

icarea tablelor
ent.

la fața locului a
prizarea nisipului.

mașini pen-
ria de nisip.

zam.

va

știri în ziarul

nostru.

da deosebită

cuvă vrând

z. că am

nei din

at a

75.

duin. — „Mie nu-mi trebuie reforma electorală democratică dacă ea aduce naționalitățile în parlament și îmi trebuie dacă le nimicește” — zice într'un articol de curând apărut în ziarul său.

Pe cum vedem, un om întreg acest ziarist luptător până în pânzele albe. Și cu toate aceste el e părăsit din ce în ce mai mult de către conaționalii lui, scrisul lui vădește din ce în ce mai mult o acreală caracteristică derutașilor. Glasul lui sună dogit, aproape caraghios și pentru Ungurii cei mai neași. Iar jubileul lui? Jubileul unei actrițe bătrâne, trecută demult la rolurile de leliță. Încă odată, deci, care poate fi pricina acestei căderi?

Un observator mai inițiat al societății ungurești, unul care poate avea și o perspectivă istorică asupra tendințelor politice ale acestei societăți, va putea răspunde cu înlesnire la întrebare.

Ungurii în atacul lor violent asupra naționalităților, în sforțarea lor nebună de a-și menține o situație peste puterile lor în monarhie, au obosit, coarda sufletului lor s'a înnuiat ca orice coardă cu care s'au tras atâtea săgeți. Distrăși, zăpăciți complet de insuccesele încercate destul de simțitor, încep să strângă în inimă veninul scepticismului. Nu mai ascultă strigătele de luptă ale conducătorilor de până acum, sau dacă le ascultă, le ascultă plictisiți, trăgând cu urechea la muzica utilitaristă a noilor apostoli iviți la orizont. Și pentru ce nu ar face aceasta? Un Jász Oszkár, de pildă, vorbește pentru ei cu mult mai pe înțeles. Glasul unui astfel de om n'are nimic de a face cu obicinuitul glas de „riadó”, dar el e mai limpede, mai omenesc. Și, la urma urmelor, cine poate aștepta dela un popor, fie chiar și cel mai viteaz, să meargă veacuri de-arândul în marș forțat? Mai sunt și clipe de popasuri, de răsgândire, când omul se întoarce cu dor spre un colț liniștit în care cearcă să-și consume în tihnă bucătura de pâine. Tot războiul și iar războiul... Oare nu este și o posibilitate de pace?

toare nu s'a arătat mai dărză în protestările ei, niciodată ea nu s'a dat la mai multe plângeri și violențe împotriva „societății”. Mentalitatea lucrătorilor francezi e astăzi astfel conformată, încât ea admite cu entuziasm cele mai oribile crime ale așa zisilor anarhiști, cari sunt în specie simpli bandiți de calibrul unor Bonnot și Garnier. Revendicările proletarilor ne-au împulsat capul. Numai pe ele le auzim; numai pe ele le înțelegim. Dacă ar fi să-i credem, martiriul lor e nedescris. Ei sunt victimele cele mai de plăns ale nelegiuitei societăți.

Da; și pe cine îi vedem maltratând în mod barbar, exploatând, asasinând cu sânge rece pe nevinovații și fragezii lor confrăți de muncă? Pe cine îi descoperim că lovesc și împovărează cu o muncă nepotrivită pe puerilii ucenici de prin uzine? În cazul acesta, cari sunt călăi și cari martirii? De partea cui e asuprirea? Contrast bizar, antipatică ipocrieze.

Sunt prin blocurile socialiste din națiunile civilizate câțiva oameni, utopiști dacă vreți, dar sinceri și cinstiți în propagandele lor. Aceștia formează o infimă minoritate. Masa cea mare a socialistilor, e compusă din acei indivizi setosi de violențe, fascinați de brutalitate cari au adoptat socialismul nu din convingere și nici din spirit de justiție, ci pentru că formula acestei secte se potrivește de minune cu apucăturile lor de dezordine și de ură. Socialismul e o simplă chestiune de temperament. El îi seduce mai ales pe aceia ale căror instincte îi împinge la ura aproapelui și la distrugere. Și ori cine e capabil de puțină psihologie și-a putut da seama

Intr'o astfel de stare sufletească a societății ungurești neapărat că *Clopotele* din cunoscutul roman al lui Rákosi Victor — fratele lui Rákosi Ienő — răsună aproape în pustiu, biruite de clinchele *noilor* maghiari din Lipót-város. Da, jidanii, au reușit să aducă cu folos puțină apă în sângele unguresc înfierbântat. Fenomenul acesta poate fi urmărit cu mult interes de către toți doftorii rasei și mai ales de către noi, cari suntem însă atât de potoliți ca să nu avem lipsă de acest medicament și să ne ferim chiar ca de foc de el. Intr'o astfel de stare neapărat că un *Molnár Ferenc*, cu spiritul lui de „vigheț”, ridicat la valoarea artei, își face drum la inima societății ungurești, distrugând toate mărimile naționale de până acum, întocmai ca în politică, un *Vázsonyi Vilmos*, și un *Bokányi*.

În astfel de împrejurări, se înțelege că nu ne mai întrebăm pentru ce a fost jubileul lui Rákosi Ienő atât de sărac. A fost așa fiindcă nu putea să fie altfel, fiindcă nu poți jubila viața unui om mort. Și — bietul beduin care o viață întreagă s'a rugat cu credință întors spre o Mecca chimerică — el personal ar merita altă soartă. Credința unui om fie cât de deșartă e sfântă pentru el și trebuie respectată, dacă o crede din tot sufletul. În acest înțeles noi suntem deci printre cei dintâi cari îl compătimim pe Rákosi Ienő, nu din alt motiv, dar forțele noastre sunt tinere, poporul nostru nu e capabil să mai trimită în luptă *titani cu piept de taur*, cum ar zice un înmormântat versuitor al nostru. Iar el? El e reprezentantul unui dușman care începe să desarmeze.

În luptele moderne bătaia morală este cea mai grozavă, panica, care a fugărit și pe Turci la Lule-Burgas. Aceasta se resfrânge mai târziu asupra comandantilor cari sunt în stare să adune iar oștile, să le așeze din nou în linie de bătaie, fie și cu ajutorul pistolului, pentru că ei totdeauna au darul nenorocit și frumos să creadă că *trebuie* să învingă. De aceea rândurile aceste să nu fie considerate

că majoritatea socialistilor sunt, luați în parte, oameni răi din fire, dușmănoasă și invidioși. Iată de ce socialismul nu are nici un partizan printre aceia cărora o oarecare eleganță în gândire și în fapte nu le este străină.

— În grădina Luxembourg, sub cerul „gris-perle” rătăcesc alene prin aleele cu arbori desfrunziți. De astă toamnă, din Octomvrie, n'am mai fost în Cartierul Latin și n'am revăzut grădina. Când am părăsit-o acum vre-o trei luni, era încă verde și stufoasă. Astăzi, ceața ușoară a iernei plutește melancolic deasupra ei, ani-nându-se ca niște văluri de gaze de crăcile despuiate ale copacilor.

Intr'o alee din fundul grădinei, în dosul statuei cerbului, două fete tinere șed pe o bancă. Sunt simpli îmbrăcate, palide, delicate, cu acel profil fin și copilăresc al grizetelor. Una din ele plângea încet dar îndelung. Cealaltă privește drept în fața ei și cu vârful gheții tot mișcă din loc o pietricică de pe alee.

Mă apropiu, mă așez pe bancă lângă ele, le zâmbesc ușor. Cea care nu plângea îmi răspunde tot cu un zâmbet; cealaltă urmează să verse lacrimi liniștite. Și plângea așa, ușor, fără ca să-i se încrețească chipul, fără ca gura să i se contracteze. Plânge, cum ar plânge un copil, dar cu o sinceră dezolare.

— E tristă, răspunde fără înconjur amica ei la o privire întrebătoare din parte-mi, e tristă că prietenul ei a murit. La dreptul vorbind, nu știe nici ea cu siguranță dacă a murit, dar zice că-i șoptește inima că așa e. Pe prietenul ei îl

decât ca semnalarea unui preludiv, menit prin orientările lui să ne întărească în credința isbândeii noastre de mai târziu.

Noul președinte al partidului muncii — contele Khuen-Héderváry. Desideriu Perczel, faimosul președinte de odinioară al camerei ungare și dela întemeierea partidului național al muncii până astăzi, președinte al acestuia, și-a anunțat ieri demisia din acest post onorific, într'o scrisoare adresată primministrului Lukács. Hotărârea aceasta și-o motivează, provocându-se la starea-i sanitară sdruncinată, care nu-i permite să desvolte o activitate multămitoare ca președinte al partidului muncii. Actul de demisie al lui Perczel va fi desbătut în conferința de partid convocată pe 21 a lunii curente. În aceeași conferință, Perczel va fi ales președinte de onoare al partidului muncii. Locul lui Perczel, în funcțiunea de președinte al partidului guvernamental, îl va ocupa contele Khuen-Héderváry.

O conferință a Slavilor de Sud. Joi seara au sosit la Abbazia mai mulți reprezentanți ai partidului autonom din Croația, Dalmația și Bosnia și Herțegovina, apoi o seamă de deputați fruntași ai Slovenilor din Istria și Carintia. Fruntașii Slavilor de sud s'au întrunit ieri înainte de amiază în sala mare din hotelul Stefania. Președinte al adunării a fost Dr. Sustersici, deputat în parlamentul austriac. Au luat parte la întrunire 12 fruntași politici ai Slavilor de sud, în mare parte deputați în Reichstagul austriac. Asupra desbaterilor urmate în conferință nu s'a dat nici cea mai mică lămurire din partea convocatorilor, așa că nici lista participanților nu se cunoaște cu siguranță. „Novi List”, ziarul croat condus de Supilo, care întreține strânse legături cu fruntașii politicii sud-slave din Austria, nici măcar nu ia notă despre conferința secretă din Abbazia.

chema Șistov și era student aci, la Paris. De fel era din Bulgaria și a plecat când i-a chemat pentru războiu. A promis el Germaniei că-i scrie, dar nu i-a mai scris. Și azi, venind aci prin Luxembourg și-a adus odată cu putere aminte de el, de plimbările pe cari le-au făcut astă vară prin grădină. Și a început să plângă. Să nu crezi însă că e îndrăgostită nebună de el; dar îi pare rău, că era tânăr, că astă vară trăia și glumea cu ea, și că acum cine știe în ce câmpie îi zace trupul sfâșiat. E păcat, într'adevăr, când moare un om tânăr plin de viață și de sănătate... Și mie îmi pare rău de ei”.

În vremea asta, prietena studentului bulgar încetase de a plânge. Își șterse lacrimile și mă privi cu o naivă melancolie. Când m'am ridicat de pe bancă, le-am lăsat pe amândouă mute, nemișcate, ocupate fiecare cu gândurile ei. Și am meditat la cele auzite.

Nici odată n'am simțit mai bine cruzimile războiului. Și m'am gândit și eu la mulțimea aceia de tineri cari acum trei și patru luni ședeau sânguitori pe băncile Sorbonei ori se plimbau pe aleele din Luxembourg, sub cerul albastru, sub soarele cald, plini de viață și de iluzii de viitor. Și le-am revăzut apoi cadavrele ciopârțite de iatagane, găurite de gloanțe, înegrite de holeră, cadavrele lor oribile și descompuse împrăștiate pe câmpurile însângerate, ori ascunse sub alte grămezi de cadavre, sub iarbă, sub pământ, în groapa neagră.

Ce fioros e războiul!

C. R. B.

Noi și Sașii.

In jurul reformei electorale.

De când cu ștergerea privilegiilor în urma revoluțiunii dela 1848 — sașii ardeleni și-au pierdut nu numai întreaga preponderanță politică, dar pe zi ce merge pierd tot mai mult teren în toate manifestațiunile unui popor a parte, cu caracter specific național. Au ajuns aproape de stadiul, să reprezinte cu ale lor abia 200.000 de sufletele, nu o națiune în cadrele statului, nici măcar un popor în mijlocul celorlalte popoare, ci un conglomerat incolor naționalicește, prea pestriț etnicește, mai mult o brează politică în cadrele constituțiunii.

Ei, preinșii propagatori ai culturii apusene în orient, din vremea descalecării lor, dela anul 1222 încoace — au ajuns azi să fie piedeca progresului culturii apusene în țara aceasta, întreagă existența lor un anahronism, o bucată din evul mediu, drept șubredă stavilă împotriva avântului virgin al poporului românesc mai cu seamă, în calea sa spre înaintare.

Preanatural. Intreagă — mult puțină lor importanță politică, de când au avut-o și câtă au avut-o vreodată în țară — le era întemeiată pe privilegiu. Puterea economică le era în — bresle. Iar restul cultural li-a fost hărăzit în temeiul comerțului ce-l făceau pe vremi cu cultura, ca furnisori, nu ca producători ai ei, monopolizându-i pe petecul acesta de pământ lipsit de lumină — importul. Și preafiresc dar, ca azi când marile revoluțiuni au șters în principiu cel puțin privilegiile politice răvășuite pe pielea de câne, când capitalismul a spulberat îngrădirea strâmtă a breslelor economice, când cultura nu mai călătorește cu deleanțul — ei, plântuțele șubrede crescute sub scutul umbros al serei privilegiilor, să se ofilească în bătaia vântului proaspăt al vieții nouă și să se usuce sub soarele dogoritor al nouilor avânturi.

Ne stoarce aceste constatări la adresa concetățenilor noștri sași, declarațiunile deputaților lor dietali Meltzer și Graetz în fața proiectului legii electorale — cu cari dealtfel ne ocupăm și la alt loc al ziarului nostru.

E dușmănia dată pe față a întregii colectivități anemice de sămânție săsească în viațierul impotent al acestor declarațiuni: e dușmănia groazei celui ce stă să moară ros de microbii necruțători ai tabesului, în fața sănătății viguroase a tuturor celor ce-și simt încă trainică șira spinării.

Și cu ce vreau ei să-și iapere muribunda slăbiciune?!

Cu pansamente de noui privilegii, cu injecțiuni de noui iritante, cu — falsificarea din nou pentru Ardeal a legii electorale!

Și în temeiul căror deosebite calități ale lor cer acest deosebit tratament din partea legiuirii țării?!

În baza unei singure calități specifice săsești în țara întreagă: în baza guvernabilității lor din partea ori cărui guvern — care bine înțeles le asigură privilegiile.

Briliante, diamante, platină, bijuterii de aur, argint, argintării, ciasuri de perete cu pendulă cu sunet de clopot, în orice culoare și execuție, despărțământ special, articlii renumiți de argint de china, asortiment foarte bogat prețuri foarte ieftine.

Ei bine, dar această supunere anemică să fi calitatea cetățeanului unui stat cu aspirațiuni de progres?!

Noi preferim mai bine și pentru mai departe jugul purtat de grumazi sănătoși, decât injecțiunile vecinice ale acestor azi morfiniști politici.

Și vom ști da piept dușmăniei lor nepuțințioase — în butul chiar al tuturor privilegiilor ce le au și al tuturor ce le vor mai putea cersitori.

Și să nu fim numai prea modești, să ne dăm seama asupra situațiunii poporului nostru și a colectivității lor șubrede cu toată luciditatea rezonamentului rece.

Ce reprezintă Sașii azi în Ardeal, despoiați numai puțin de patinaua de multe ori artificială a trecutului lor istoric?!

Puțini la număr și mai puțini la spor ceea ce produc ei azi e totul și pe deantregul minuscul. Mici proprietari, mici industriași, mici comercianți, mici fabricanți: mare le ie numai groaza de peire și spaima de noi și — drept urmare chiar a groazei acesteia li-e marea solidaritate. Dar solidaritatea aceasta chiar, nefiind ea închiegarea mare a pulsului muncii dornice de creațiune, dovedește mai eclatant slăbiciunea micilor noștri potrivnici. Ea are caracterul înghemuirei lașe a ariciului în panțera privilegiilor săi ghimpi. Și la aparență numai li-e mare apoi moștenirea rămasă din trecut: avantajile ce ți le dau în politică puterea mai concentrată a orașelor, proprietatea, capitalul și intelectualitatea închiegată în orașe, zalele atâtor instituțiuni economice, financiare și culturale cu rădăcini adânci în trecut. Dar repetăm chiar moștenirea aceasta li-e numai la aparență mare de fapt li-e prea mare pentru micimea lor de azi, nu ei o susțin, ci ea îi mai susține încă de azi pe mâne; slăbiciunea lor ar subcomba sub povara moștenirii, de aceea umblă cersitorind și azi încă proptelele privilegiilor.

Dovadă: la orașe îi strâmtorească maghiaro-semiții, la țară îi bate brațele harnice ale plugarului român.

Pentru sufragiul universal în cea mai radicală accepțiune a sa luptă elementele de putere și de cultură ale viitorului. Impotriva lui inertia lașă a celor ce și-au trăit traiul.

La 730

IN BUCUREȘTI
Laboratorul Dr. Robin
5 str. I. C. Brătianu 5.
Director: Dr. V. Bușită.

ANALIZE DE SÂNGE

pentru sifilis (Wasserman),
spute, urini, pe cale și orice
analize medicale.

— Lămuriri la cerere. —

Un document al vremii.

„Revoluția din Dobrești”.

Ieri și azi și-a făcut turneul în toate ziarurile din monarhie o știre etichetată în culorile cele mai alarmante. Redacții în situație materială exorbitant mai fericită decât ordicare ziar românesc și-au permis chiar luxul, atât de necunoscut nouă, de a da știrea din chestiune cadrele unui vast reportaj, prin corespondenți speciali. Noi suntem bucuroși să putem da și mai tardiv informațiile necesare, așa cum le găsim în cele mai multe cazuri în marile ziare germane și ungurești, de unde le traducem. Intelectualii noștri dela sate și orașe se simt foarte rar îndemnați să ne informeze la timp, deși evenimentele cari ne interesează înainte de toate pe noi, — fiindcă se petrec de obicei pe socoteala neamului nostru — se desfășoară înaintea ochilor lor. — Dar să dăm și de data asta cuvântul unui corespondent ungar, care spune într'un ziar budapestan asupra întâmplării ce a circulat în presă, următoarele prea interesante amănunte, culese la fața locului și presărate, firește, din belșug cu nota cinismului și sarcasmului maghiaro-semitic la adresa a tot ce e românesc:

„Unde și Dumnezeu e valach!”

„Revoluție — pentru nevasta primarului.”

Dobrești, 10 Ianuarie.

„Împrejur totul e românesc. Numai funcționăria dela tren vorbește ungurește, jandarmul și finanțul.

— O sută și una de procente din populație — spune sergentul de jandarmi — sunt valache, ba și Dumnezeu e de aceeaș pânură!

Vreme de patru ceasuri se sgâlțâie omul în vagoanele vecinic murdare și neincălzite ale hărăntitului vicinal, care seamănă cu țârcile preistorice, — dela Oradea și până la Sămbășag — Rogoz. Te urci apoi într'un alt vehicol hărăntit și fix după un ceas poți să faci drumul până acolo, până la Dobrești. Sus, la Budapesta, adevărat că au inventat pe seama satului numele de Bihardobroșd, ba au și mângălit cu litere mari pe peretele gării noua denumire, dar cu toate acestea oamenii din partea locului tot Dobrești citesc cele vre-o duzină de slove cu cari autoritățile au binevoit să dăruiască poporul din valea Petrii-Albe. Tren este numai până aci. Cine ar vrea să meargă mai departe, aducă-și aeroplan, taie-ș drum peste munți în linie atmosferică, căci altfel nu poate să-i străbată.

— Cum s'ar putea ajunge de aci la linia principală a Clujului, la Vad ori la Tileagd? — am întrebat pe directorul silvanal Török Gyula. — După hartă, nici una din aceste localități nu pot fi mai departe de 15 km.

— Cu trăsura nici cum, — a fost răspunsul — pentru că drum nu este. Pe jos într'o zi, dar nu există încă pingelele cari să reziste în o excursie ca asta.

Ei, iată și Dobrești. La capătul lumii. În vale, jur împrejurul gării stabilimentele Societății bilhorene pentru exploatarea industrială a pădurilor și varului: fortificațiile strategice cele din urmă ale culturii. Apoi — nimic. Pădure și iar pădure. Iei colo câteva colibe valache strentoase și cu acoperișuri de treiștiș, sub cari podoaba universului, omul, trăiește într'un hal mai ticălos, chiar decât

Igaz Sándor

ARAD, bulev. Andrássy,

Palatul minorităților.

Telefon nr. 321.

(1 693)

animalele. Nici urmă de jandarm pe aici. Nu există aici altă autoritate decât pumnul. Cine are mai tare palma, poate să-și stoarcă din palmele o situație mai bună, o viață mai lesnicioasă.

În chip miraculos, însă, veșnic palma răsădului de domni e mai tare, — aici între munți, a moșilor crescuți în natura liberă mai slabă. Iar prăsila de domni își și stoarce cu adevărat din palmele buna stare, dela moși. Surtucarul triăște aici ca un vice-rege, în vreme ce poporul abia dacă mănâncă carne odată într'un an. La Crăciun. Totul e a domnilor: muntele, pădurea, pământul, banul, nevasta moșului, fata lui, ba poate și fericirea de apoi a sufletului.

De aici și-a luat începutul și răscoala din satul *Lunca*. *Ion Tripu*, birăul (primarul satului) și-a dat deja totul arindașului, tot ce a avut. Partea cea mai bună din viață, puterea trupului, munca mânilor, — și dacă ar mai fi avut ceva, i-ar fi dat și aceea, numai chiar nevasta n'a vrut să și-o deie. Dar arindașului chiar aceea îi trebuia, femeea. Erau în partea locului muieri destule, poate mai frumusele chiar. Arindașului îi trebuia totuși nevasta lui *Ion Tripu*. — poate chiar pentru că bărbatul o păzea strașnic. Și arindașul e domn, s'a și întâmplat, deci, ceea ce a vrut. Birăul s'a dus la o pădure să taie lemne. A lipsit de acasă două zile, iar când s'a întors, arindașul era mai bogat cu o cucerire.

Populația munteană e liniștită și iubitoare de pace. Cu greu o scoți din sărite. Dar dacă se mânia, Dumnezeu să te feerască de ea. Nu merge ea nici la popa, nici la jandarmerie, — își face singură dreptate. Cu hârletu, cu sapa, cu săcurea, — cum poate. Iar *Ion Tripu* de data asta s'a mâniat rău. Știa, că singur nu poate răbși cu arindașul și cu oamenii acestuia, — a alarmat deci satul. Și oamenii au ascultat de vorbele lui, au înfășcat săcurea, sapa și au pornit-o după el. Au luat cu ei și muierile, ba și copiii. Copiii au strins pietrele de iele.

Pe arindaș l'au găsit la tăiat de lemne. Chiar atunci dase drumul la 25 de tăietori de lemne, cari de ani de zile erau în sâmbria societății. În satul învecinat, în *Sohodol*, 25 de oameni erau datornici arindașului și el voia caăștia să-și plătească cu lucrul datoriei. — pentru asta a dat drumul celor 25 de tăietori. Cei 25 rămași fără pâine s'au atășat birăului, care voia să răsbune cinstea nevastei și au pornit-o cu toții asupra arindașului. L'au bătut. Pe un conducător al întreprinderii, care voia să-l apere l'au bătut așisderea. Arindașul a telegrafiat după ajutor, în vale. De acolo a sosit directorul fabricii, cu un funcționar și cu doi jandarmi. La oamenii fabricii erau revolve, la jandarmi puști. Dar luncanii nu se mai temeau acum nici de arme. Arindașului i-au dat o păruială, acolo, în fața jandarmilor, — pe directorul de fabrică l'au culcat c'o lovitură. La aceasta, societatea întreagă a început să fugă. Și jandarmii. Din fugă, directorul, a mai tras două locuri asupra atacătorilor. Doi valachi s'au prăbușit pe brusii înghețați. O grindină de pietri a răspuns focurilor.

Pe șinele trenului industrial zăbovea acolo o locomotivă mică, cu care sunt transportate trunchiurile de lemne în vale. Au încălecat repede toți cei șase pe această mașinerie mărunță, — și jandarmii, — au dat apoi drum aburilor. Cu ințelea furtunii s'a pornit mașina. A alergat vre-o 400 de metri, apoi s'a răsturnat. Cinci însă au sărit de pe ea din vreme, arindașul a apucat sub roți. S'a zdrobit de tot. Luncanii, văzând nenorocirea voiau să se ia după cei ce fugeau, că acum îi topeșc. Birăul, însă, nu i-a lăsat.

— *Destul a fost!* — a zis — *destul a căpătât!*

Birăul cel atins în cinstea lui spunea asta. — ceilalți s'au împăcat. Intreagă ceata și-a făcut calea întoarsă. Tăietorii și-au văzut iarăși de răsturnarea lemnelor, muierile s'au dus acasă să fiarbă mămlieșă, copiii la câmp să se joace, ca și când nu s'ar fi întâmplat nimic. La urma urmelor, însă, tot domni au rămas deasupra și cu ocazia asta, ei au fost cei mai tari. Unde nu erau de aiuns doi jandarmi, au descălecat *optsprezece*. Dintre luncanii au fost capturați șapte însă, împotriva birăului s'a ordonat perchezitia și satul a fost asediat.

Aceasta e povestea răscoalei din *Lunca*. S'a început de dimineață și spre amiază a și luat sfârșit. Cu o zi înainte de Crăciunul Românilor. N'a fost o mișcare de caracter socialist. De sentimentele sociale, de învățătura drepturilor omenesti — e foarte departe încă poporația munților bihoreni. Nu știe până azi nici să scrie, — ba nici să citească. Câte unul nu cunoaște nici banii. N'a fost afacerea societății pentru exploatarea lemnului răscoala, ci

afacerea particulară a unui salarizat al ei. Domni își tranșează afacerile de asemenea natură cu pistolul, între ei. Luncanii cu hârletul, cu sapa, — dar o tranșează și ei.

*Societatea anonimă bihoreană pentru exploatarea industrială a pădurilor și a varului e o întreprindere bogată. Centrul ei e la Budapesta, stabilimentele la Beius, la Aleșd și la Dobresti. Sunt stabilimente industriale moderne, din belșug asortate. Are și o școală. O școală elementară cu șase cursuri. O dascăliță tânără, frumușică, cu numele *Hritzkó Margit* (Margareta Hrițco) îi îndeleținește cu vorba ungurească pe copiii tăietorilor de lemne. Când îi ajung pe mână, nu pricepe nici unul pe ungiurie. Acolo trebuie să învețe. În școală nu-i voie să se vorbească altă limbă, nici ea nu-i agrăiește altfel și nici ei nu pot să răspundă în graiul valach. Dar de îndatăce se sfârșește ora de învățământ și băieții o dau buzna pe uliță: *toti vorbesc românește*. Pe uliță îl agrăiesc pe unul ungiurește. Răspunde — românește. Cu toții știu, dar nici unul nu vorbește ungurește. *Nu vrea. Nici cei mai mărunței și nici cei mai răsăriți.**

Mi-a fost milă de acea biată dascăliță, plină de ambiție și zel, cum se luptă ea aici cu sabelle ei forte, se sbate, poartă cu adevărat o luptă pe moarte pe viață pentru ungiurime. Își sacrifică partea cea mai bună din viață, tinerețea, unui ideal, — și nu vede nici un rezultat.

Îmbătește pale goale.

M. Lévai.

Prietenii noștri sași și reforma d-lui Lukács

Proiectul dlui Lukács e prea radical, — tipă îngrijorați deputații sași. — Da, — răspund în cor toți reacționarii contelui Tisza, — lărgirea dreptului electoral periclitează interesele tuturor elementelor patriotice din Ardeal. — Declarațiile deputatului sas Gustav Grätz. — Situația politică.

Arad, 11 Ianuarie 1913.

Elementele conservative din partidul guvernamental, cari nu sunt decât prietenii intimi ai contelui Tisza și figurile tipice ale reacționarismului unguresc au pornit o întinsă mișcare în contra unor dispozițiuni din proiectul dlui Lukács, dispozițiuni ce li se par prea radicale. Cică, reforma pusă în vedere de d. Lukács nu ar apăra îndestul interesele maghiarimii și ale patrioților sași față de pericolul „valah”, prin faptul că ar face concesiuni însemnate (?) pretențiunilor românești în cercurile electorale cu majoritate românească din Ardeal. Curentul reacționar din partidul guvernamental, pe lângă că tinde la modificarea proiectului de reformă electorală în sensul dorit de contele Tisza și prietenii săi reacționari, vrea în același timp să contrabalanseze mișcarea de disidență pornită de elementele mai liberale din sânul aceluiaș partid.

Sașii, pe cari caricatura contelui Andrassy i-a satisfăcut mai mult decât monstrul nu mai puțin hidos al dlui Lukács, s'au alăturat bucuros la mișcarea aceasta reacționară, deoarece se tem că în urma noiei legi electorale ce vine să înlocuiască pe cea veche care era cea mai mare batjocură codificată în cărțile de lege, situația lor favorizată, nu-i vorba, și prin noua lege, va înceta de a mai fi un privilegiu unic în întreagă Europa și cu drept cuvânt, își exprimă îngrijorarea că în cercuri cu majoritate covârșitoare românească (70—80%) nu vor putea alege, ei cari nu reprezintă în acele cercuri decât o minoritate disparentă, deputat de neamul lor.

Nedreptatea legii electorale care, în general, rămâne aceeași și în proiectul dlui Lukács, în trecut era potențată și prin dispozițiunile speciale pentru Ardeal, unde Românii compun majoritatea și unde, așadar, acestea erau îndreptate direct în contra noastră, cerându-ne un cenz material ridicat față de celelalte părți ale țării. Și nedreptatea aceasta, strigătoare la cer, Sașii au neobrazarea să ceară ca să fie perpetuată și în noua lege, propunând chiar mai multe modalități cari să servească acest scop.

Iată, dealtfel, ce spune unul dintre fruntașii Sașilor, deputatul Gustav Grätz care, înțrebat de un redactor al unui ziar din capitală, a făcut următoarele declarațiuni în această chestiune:

După cât știm, nici o mișcare organizată de deputații sași nu există în sânul partidului guvernamental. Fapt e, însă, că un însemnat număr de deputați unguri și sași din ținuturile ardeleni și-au exprimat nedumerrirea și îngrijorarea față de unele dispozițiuni prevăzute în proiectul dlui Lukács, pentru că calificatiile, materiale și intelectuale, stabilite în proiect **pun pe Ungurii și Sașii din Ardeal într'o situație foarte nefavorabilă față de Români**. Ca să ilustrez această afirmație cu un exemplu vă spun că dintre 49 de comitate din Ungaria propriu zisă, abia în 7 se ridică numărul alegătorilor la suma îndoită. Din contra, dintre cele 15 comitate ardeleni, în 12 numărul alegătorilor se ridică cel puțin la suma îndoită și în timp ce în comitatele din afară de Ardeal sporul cel mai mare al alegătorilor abia într'un singur caz e de 128 procente, — în Ardeal acesta întrece 180—200 de procente, ba într'un comitat putem înregistra chiar un spor de 309 procente.

Proiectul reformei electorale nu favorizează, așadar, în Ardeal *inteligenta* ungurească și săsească. Îndeosebi intrarea analfabetilor în șirul alegătorilor formează un salt primejdios pentru elementele inteligente (!) și patriotice în favorul Românilor. De aici, mișcarea care tinde la unele modificări în proiectul dlui Lukács, dacă e ca interesele ungurești și săsești să fie apărate. Tinzând la acest scop, suntem siliți să cerem ca în proiect să se fixeze anumite dispozițiuni speciale sau cu alte cuvinte, să se ridice **îngrădiri mai stricte pentru alegători**. Avem pentru aceasta exemple și în străinătate, așa în Austria (??) și în Statele Unite (?), unde legea nu stabilește aceleași condițiuni pentru toate provinciile, și așa era și în Anglia până la 1884. Ar mai fi și a doua modalitate pentru a asigura interesele patriotice, și anume, modificarea condițiunilor stabilite prin cenzul intelectual: mă gândesc la intrarea în număr **pe a mare** a analfabetilor în rândul alegătorilor.

Cum va considera guvernul aceste nedumerriri, dintre modalitățile propuse pe care o va primi, — la întrebarea asta nu putem răspunde încă. Sunt unii cari spun că îngărădirea dreptului de vot cu condițiuni mai grele pentru întreagă țara, nu e o procedură corectă, și **pedeca cea mai mare a lărgirii dreptului electoral, e tocmai împrăjurarea că suntem siliți să ne gândim mereu la stările din Ardeal. Aceștia ar primi mai bucuros dacă pentru Ardeal legea ar stabili dispozițiuni specifice, pentru că din cauza împrăjurărilor speciale din Ardeal nu putem opri ca Budapesta și orașele mari din Ungaria să nu capete drepturi electorale lărgite, așa cum le reclamă spiritul vremii.**

Ar mai fi și a treia modalitate, și adică: arondarea potrivită (?) a cercurilor electorale.

Acțiunea socialiștilor.

Partidul social-democrat organizează o întinsă agitație în toată țara în contra proiectului electoral al dlui Lukács. Măne va avea loc o mare adunare în capitală și aproape 50 de adu-

nări politice, aranjate de partidul social-democrat în celelalte orașe mari ale Ungariei. Seria adunărilor va fi continuată și în Duminecele următoare. Socialiștii pun în vedere o grevă generală pe mai multe zile ori poate chiar săptămâni. „Grewa aceasta — scrie organul socialiștilor — va fi o grevă a luptei celor nedreptățiți în contra detentorilor puterii, — și durata grevei nici noi nu o putem stabili de mai înainte. Ea va lua sfârșit numai după ce am învins ori am căzut, și — vom învinge”.

Consiliu de miniștri.

Azi la orele 11 înainte de amiază a avut loc în palatul ministrului președinte un consiliu de miniștri sub președinția dlui Lukács. La consiliu, care a durat două ore întregi, au luat parte afară de ministrul Serényi toți membrii guvernului.

Scrisoare din Șemniț.

Tărani români căzuți jertfă băncilor de speculație iudeo-maghiare din nordul Ungariei.

Nu mai încapă încoială, că institutele de bani jidano-ungurești de prin Ardeal și Bănat vor atrage în mrețele lor mulți Români, dar ca chiar și micile bănci de acest fel din nordul țării să facă gheșefturi între țărani noștri încrezători și răbădători, asta nu mi-o puteam închipui.

Mai zilele trecute am întâlnit pe stradele Șemnițului un țaran român rătăcit, de loc din Nicolinț Timișorii. La prima vedere am crezut, că va fi tata vr-unui student român, cu atât mai mare mi-a fost însă mirarea, când am auzit că are de a face cu o bancă locală. Țărnuțu nostru, al cărui nume e Nicolae Medrea (ori Mitrea?) și care a călătorit două zile de acasă până aici, amărât și disperat ne-a povestit studenților, cari am făcut roată în jurul lui, cum a căzut pradă uneltirilor unei agenturi de a susnumitului institut.

Un agent anume, pe care el l-a crezut de român, deoarece i-a vorbit românește, umblând și prin Nicolinț mai anii trecuți, l-a mormit să ia un împrumut într-o sumă destul de considerabilă dela o bancă de aci. Țărnuțu nostru lesne crezător și fără să știe cu cine și ce bancă are a face a încheiat afacerea sub condiția, ca interesele să le plătească tot la jumătate de an. Bietul om a făcut, cum a putut și și-ar fi plătit totdeauna la timp regulat cametele la mâna aceluiaș agent mijlocitor, când bine de curând se trezește numai cu o citare din partea judecătorei din Șemniț, ca să vie la pertractare. Până a umblat însă, să afle despre ce e vorba, căci nu înțelegea citarea, până a sosit aici la o depărtare de satul lui de 700 klm. a scăpat termenul. În Șemniț a aflat apoi, că el nu și-ar fi plătit interesele pe semestrul trecut, din care cauză a fost dat pe mâna advocatului. Ne având evitanță n'a putut documenta, că ar fi plătit, a trebuit deci să solvească cele 140 coroane cu spese de pertractare; primind în schimb o împrumutnicire din partea băncii, cu care și-ar putea căuta dreptul față de respectivul agent.

Nu-i așa, că e nostimă pățania bietului om, pe care o am redat-o așa, după cum ne-a povestit-o?

Nu intenționez să mă fac aici detractorul acestui institut financiar, căci fără încoială va fi procedat pe cale legală, pe care însă sigur numai de noi și de țărani noștri nu îl doare, — ci voese să constat numai niște fenomene ciudate în viața noastră de toate zilele.

Adese-ori se poate auzi și ceti, că am avea bănci destule, ba, că am avea chiar prea multe. Ei bine, cum să ne explicăm atunci fenomenul acest atât de curios și îngrijitor? Cum să înțelegem atunci, că bunăoară în Ardeal capitalul băncilor unguerești numai e de cinci ori mai mare, ca alor noastre și totuși pot exista, ba încă, după cum se vede, mai pot înființa filiale și prin celelalte colțuri ale țării? Eu cred, că sau nu avem destule, sau, dacă — amăsurat puterilor noastre — da, atunci acestea nu toate își îndeplinesc chemarea lor, cum ar trebui. Putem avea sute de bănci, cari cu maximul de interese permis de lege, când alătura cele străine ne înbie cu un cre-

dit mai eștin, după cum s'a întâmplat și în cazul citat încheindu-se împrumutul cu 6 și jum. procente. Ori cum, dar banul e ban și îl iau de unde îl găsește mai ușor; aici nu prea încep considerații mai înalte și mai cu seamă, când e vorba de poporul pășcut de toate relele.

Am adus acest caz extrem de fenomenal al vieții noastre financiare la cunoștința publicului mare, mai ales, că nu e vorba numai de acel Nicolae Medrea, ci — după spusele țărnuțului — încă de vre-o alți 20 de țărani, toți din Nicolinț, cari ar fi pățit-o cu toții la fel, aceștia însă cel puțin n'au mai spusat cu drumul până aici. Ba și putea afirma cu siguranță că sate de acestea se mai găsește pe la noi, de oarecând anul trecut am putut observa alți doi țărani tot din Bănat. Aceștia însă n'au voit să ne spuie, ce i-a adus pe aici. Cine știe apoi, dacă țărani noștri nu vor colinda ba prin Cașovia, ba prin pojon, sau mai știe Dumnezeu pe unde?!

Nu-mi pot închipui însă, cum de au căzut în mreaja aceasta totemai sătenii frunțașei comune, Nicolinț, care trebuie, că dispune de conducători cu dragoste față de popor și, cari îi vor sta în ajutor în toate privințele.

E vorba acum, ca cei căzuți în mreaja aceasta, să fie scăpați. Sătenii amintiți, dintre cari unii s'au încreut în împrumuturi de mai multe mii, sigur că dispun de avere frumușică; băncile noastre din jurul Nicolințului deci să cerce a le răscumpăra datorita făcând-o aceasta între cele mai posibile avantaje. Iar chestia să o ia în mână cărturarii satului.

E în joc doar starea materială a atâtor țărani români dela cari așteptăm, să-și dea votul la proxima alegere, dar mai presus de toate să spălăm palma rușinoasă pe care ni-o a aplicat „Selmebányai takarékpénztár!”

Situația internațională.

— Incordarea relațiilor româno-bulgare. —

Declarațiile fostului ministru de război al României d. general Argetoianu.

Viena. — D. general Argetoianu, fostul ministru de război al României, care actualmente petrece în Viena, a acordat un interview unui colaborator al ziarului „Neue Freie Presse” în cursul căruia a făcut, între altele, următoarele declarațiuni:

„Știri pozitive asupra mersului tratatelor româno-bulgare nu am. Dnii Take Ionescu și Mișu urmează tratative la Londra și speriez că punctul nostru de vedere va ieși biruitor. Se vorbește incorect despre „compensațiuni” pe cari noi le-am pretinde Bulgariei. De fapt însă noi pretindem numai o rectificare a graniței precum și respectarea cuvenită a drepturilor, mai ales bisericesti și școlare, a conaționalilor noștri de câtră aliații balcanici.

Rectificarea graniței Dobrogei noastre e o chestie veche și ea datează încă dela congresul din Berlin. Legitimitatea pretențiilor noastre a fost recunoscută de câtră toate puterile. Noi voim să putem trăi în relații bune, chiar prietenești cu Bulgaria, dar Bulgaria, ar trebui să înțeleagă și să recunoască, chiar în urma atitudinii sale dela eliberarea ei de sub jugul turcesc incoaci, legitimitatea pretențiilor noastre. Bulgaria încontinuu a ridicat pretenții asupra Dobrogei noastre și astfel e foarte natural că atunci când Bulgaria se mărește în mod considerabil în dauna Turciei, voim să știm asigurată granița Dobrogei noastre. Noi pretindem numai strictul necesar pentru noi, deoarece nu voim să cădem jertfă unei eventuale surprinderi, dar suntem firm decizi să câștigăm acest minim.

Eu nu cred că vom trebui să facem uz de arme, dar suntem pregătiți pentru orice eventualitate. Mobilizarea armatei noastre se poate face foarte repede, așa că putem să trimitem, în orice moment, 300.000 soldați la graniță, iar după cinci zile alți 200.000 soldați. Armamentul și munițiunea noastră de război e completă și dispunem de-o artilerie excelentă.

Cu un cuvânt noi putem privi cu încredere în viitor, sperăm însă că diferendul actual — chiar

în interesul bine priceput al Bulgariei — se va putea aplana pe cale pacinică.

Reluarea tratatelor româno-bulgare.

Londra. — Corespondentul agenției Reuter află dela d. Take Ionescu, că tratativele româno-bulgare au fost reluate. D. Take Ionescu a declarat numitului corespondent că nu poate să-i comunice nimic despre amănuntele acestor tratative, deoarece tratativele se fac în modul cel mai discret.

D. Mișu la Viena.

Viena. — D. Mișu, ambasadorul român dela Londra a sosit ieri seară aici. Se svonește că d-sa va avea o întrevvedere cu contele Berchtold, ministrul de externe al monarhiei noastre.

România va creia un „fait accompli”

București. — Guvernul bulgar a fost încunoștințat din partea guvernului român, că România nu mai poate să tolereze târăgănarea răspunsului definitiv al Bulgariei în privința cedării pretențiilor românești, deoarece cercurile militare românești insistă pentru mobilizarea armatei. Cercurile competente sunt de credință, că România să creieze un „fait accompli” prin ocuparea teritorului pe care îl pretinde Bulgariei.

Tratative româno-turcești?

Constantinopol. — Se svonește că între d. ministru Filipescu, care petrece aici, și guvernul otoman au loc tratative în scopul unei alianțe ofensive și defensive între România și Turcia. Ziarul „Tahydromos” încă afirmă că între Turcia și România au loc tratative secrete.

Declarațiile dlui ministru Filipescu.

Constantinopol. — Conducătorul misiunii românești, d. ministru Filipescu, care de trei zile petrece aici, a făcut unui ziarist turc următoarele declarațiuni:

„Misiunea noastră nu are nici un scop politic. Eu am un scurt concediu pe care voesc să-l petrec aici. Relațiunile noastre cu Turcia sunt foarte prietenești, ambele state având aceleași interese. Bulgaria probabil nu va voi să cedeze pretențiilor noastre. Dr. Danefi voiește să amâne până după încheierea păcii cu Turcia tratativele cu reprezentatii noștri dela Londra.

Noi pretindem Bulgariei teritorul dela Tutucaia—Cavarna până la Silistra. În cazul când Bulgaria va târăgăna tratativele, de sine se vor naște conflicte. În cazul acesta Rusia va lua apărarea Bulgariei, iar Turcia și România, fără de a avea vre-un acord secret, se vor sprijini reciproc, având, după cum am spus, aceleași interese”.

Intervenția puterilor.

Frankfurt. — Ziarului „Frankfurter Zeitung” i se comunică din Constantinopol că aci ar fi avut loc o conferință a ambasadorilor marilor puteri cu scopul de a se stabili o înțelegere și de a se compune o notă colectivă pe care puterile s'o adreseze Turciei în cazul reîncepterii ostilităților.

Poarta a încunoștințat puterile că un astfel de demers colectiv n'ar avea nici un rost, deoarece Turcia e decisă să continue războiul.

România va ordona mobilizarea?

Paris. — Aici a sosit știrea, că dacă în decurs de 24 ore Bulgaria nu va da un răspuns hotărât și definitiv, guvernul român va ordona mobilizarea armatei.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanță de zece ani. (97—)

INFORMAȚIUNI

Arad, 11 Ianuarie 1913.

Aeroplanul Ardealului.

Când vor ajunge șirele acestea sub ochii cititorilor noștri, inginerul *Vlaicu* va fi ajuns de-abinele pe pământul negurosului Albion, în metropola lumii, la *Londra*.

Alătăieri ne-a fost oaspe în Arad. Am petrecut o seară împreună. Iar azi diimneata cu acceleratul de 8 ore a plecat via Budapesta—Viena—Paris, direct la *Londra*.

Știrea, reprodușă și de noi după gazetele din Tară, că o societate engleză i-ar fi făcut oferta să-i cumpere brevetul, se confirmă. Iată ce ne spunea însuși *Vlaicu*:

„In toamnă, când cu zborurile făcute la manevrele regale din România, un lord englez, financiarul firmei *Marconi* din *Londra* pentru telegrafia fără sârmă, mi-a văzut aparatul. Prin doctorul *Lupu*, fost prefect, azi medicul primar al județului *Ilfov*, m'a rugat să fac câteva sboruri și în fața lui. Am sburat și se vede că i-am plăcut. Mi-a făcut oferta să construiesc aeroplanul *Vlaicu III*, în atelierele societății *Marconi* din *Londra*. Esitasem. Dar acum, după ce și statul român mi-a făcut comanda unui aeroplan tipul III și după ce am primit din *Londra* dela numita societate o nouă ofertă, dar mai concretă, făcându-mi totodată și comanda unui aparat, — m'am hotărât. Cele trei aeroplane le voi construi la *Londra* în atelierele *Marconi*. Mă bucur cu atât mai mult, că o să mi se dea prilejul să cunosc pe dl *Marconi* inventatorul telegrafiei fără sârmă și conducător-proprietar al acelor ateliere. Dacă noul aparat ce-l voi construi va întruni condițiunile cerute, o să-mi pot vinde și brevetul. Dar... și *Vlaicu* zimbea pe sub mustăcioară — de asta vom vorbi mai târziu; până atunci să ajung numai la *Londra*, să-mi rad mustața, să-mi las barbăsoane, să mă fac englez get-beget și — să-i tai pe toți!”

„Noul aeroplan va fi construit pentru 80 de cai putere. Va fi neasemănat mai solid și mai stabil decât cele de până acum și va avea esențiale modificări”.

— Dar cu cest al doilea ce vei face, il vinzi?!

„Cu nici un preț! O să-l dau însă muzeului național. Doar trebuie să dau și eu o chitanță ceva pentru frumoasa sumă ce mi s'a colectat pentru aeroplanul Ardealului”.

Apropos de colectă. S'a început cu un avânt și cu rezultat frumusele. Că acum în urmă, cu nenorocita aceasta vreme de criză financiară stagnează puțin, n'are mult a face. Avem deplină nădejde că suma contemplată dintru început va fi ajunsă. Vin încheierile băncilor noastre și adunările generale. Nu ne indoim, că ceea ce a lăsat de împlinit munificența particularilor, vor întregi băncile.

In drumul său spre *Londra* *Vlaicu* e însoțit și de dl doctor *Lupu*. E vorba să i se aranjeze acolo și un mare meeting.

— Și pe când ai nădejdi să te întorci *Vlaicu*le? — îl întrebarăm la plecare.

„Mai știu și eu!?... Dar mamei, când am plecat mai alătăieri din *Bintinti*, am trebuit să-i promit, că coala mai în primăvară, când vor fi sosit rândunelele iară, să mă întorc și eu... Și voi veni — încheie zimbând — dar... în sbor!”

Să-ți ajute Dumnezeu *Vlaicu*le!

Rog sprijinul on. public român.

Cu apropierea sărbătorilor, am onoare a recomanda onoratului public român

O nouă revistă politică românească. In zilele acestea a apărut „*Oriental Român*” al dlui *V. Moldovan*. Pentru a scoate o revistă politică trebuie însă să știi ce vrei și să dovedești îndreptățirea părerei tale; și mai ales trebuie să cunoști limitele până la cari poți să te avâți cu judecata, nu cu fantasia.

Programul dezvoltat de primul număr ne pare cam confuz și nerumegat. Din „binevoitoarea observație” Or. R. cere nici mai mult nici mai puțin decât intrarea României sub sceptrul împărătesc al Habsburgilor, în calitate de confederată, rămânându-i dinastia actuală suverană — și totuși supusă. Și asta pe baza unui drept istoric (?), pe care nici Habsburgii nu-l revendică față de România, căci se vede acest „drept istoric” e inventat de Or. R.

De altă parte însă cere și menținerea „conexului țărilor” de sub coroana St. Ștefan; adică noi chiar și în cazul de mai sus am rămânea tot cum suntem, dându-i-se României numai *Basarabia*; aceasta însă nu împiedecă pe Or. R. să ceară validitatea principiului național pe toate terenele „ca principiu constitutiv de stat.”

Și am întreba: cum crede „Or. R.” că s'ar realiza în urma celor de mai sus românitatea Orientului?

Trecând mai departe ne face o penibilă impresie articolul (?) „Pe drumuri nouă”, care nu e nici mai mult nici mai puțin decât o simplă reclamă a Societății de asigurare din *Triest*. Scriitorul va fi de sigur un foarte agil agent al acelei firme. Bagseamă aceasta ar fi să fie dovada naționalismului curat, desinteresat al „vindecătorului ranelor acoperite cu vâlul intereselor particulare” din „desfășurarea steagului” — reclamei.

Trecând peste spiritul ieftin al „glosselor” credem că în sec. al XX. cea mai elementară cerință a unei reviste românești, — fie și orientale, — este să fie scrisă corect românește. A serie și astăzi: „poziții principale a programului”, „schimbării radicali a sistemurilor”, a cărei realizarea; redacția este la adresa *Kolozsvár* să-l arate la marii proprietari Români (sic), a vorbi de „ceerea revendicării”, „consultarea pașilor de lipsă” „ca caracter autoritativ”, în lavrat”, „impăcarea prinsă cu mai multă sau mai puțină obiectivitate” — înseamnă a nu ști românește.

In astfel de împrejurări ne cade bine să putem citi interesanta și viaaia descriere a „*Lumii nouă*” a dlui *Moldovan*, și binegândita și frumos dezvoltată „*Lupta pentru existență a popoarelor*” a dlui prof. *Ursu*.

Pentru fondul ziaristilor. Ca răscumpărări de felicitări de anul nou institutul de economie „*Ardeleana*” din *Orăștie* a primit următoarele daruri: dela *Dr. Aurel Vlad* 10 cor., iam. căp. *D. Florian* 4 cor., dna *Aurelia Boldea* 4 cor., *Dr. Aurel Novac*, avocat în *Biserica Albă* 20 cor. — Sincerile noastre mulțămite.

Consacrarea Episcopului de *Lugoș*. In 1 Ianuarie, la Anul nou, va avea loc în *Blaș* consacarea noului episcop greco-catolic de *Lugoș*, dl. dn *Dr. Valeriu Frențiu*. Consacrarea se va face prin Excelența Sa mitropolitul *Victor Mihali* asistat de episcopii sufragani de *Oradea* și *Gherla*, *P. S. S. L. L. Hossu* și *Radu*. Din partea guvernului vor fi prezenți *Dr. Andor*, consilier ministerial și *Dr. Siegescu*, consilier de curte.

† *Gheorghe Andreica*. A doua zi după *Crăciun* după scurte suferințe a trecut la cele eterne fostul învățător al *Butenilor* *Gheorghe Andreica*. Inceperea prea curândă a muncii grele de învățător precum și nesfârșitele năcazuri i-au atras un morb incurabil care l-a și răpus în floarea vieții, în vârstă de abia 24 de ani, după o frumoasă activitate dezvoltată ca învățător. Inmormântarea defunctului a avut loc în 9 Ianuarie n. dela casa părintească din *Arad*, însoțită fiind de lacrimile și suspinurile nemângăiaților săi părinți precum și de sincerile regrete ale numeroșilor prieteni. Odihnească în pace.

In loc de cununii eterne pe cosciugul neuitatei lor nașă *Elena Raicu*, familia *Aurel St. Șulț* din *Nădlac* a dăruit 50 cor., familia *Ioan Moldovan* din *Arad* 20 cor. iar profesoara *Emilia Orfi* a dăruit 10 cor. fondului „*Cununii eterne*” pentru îmbrăcarea copiilor români săraci din *Arad*. — *Arad*, 9 Ianuarie 1913. *Const. Don*, episcop I.

O întâmpinare. Intr'o corespondență trimisă dintr'o comună de pe *Murăș* zilele trecute se spunea că administrația comitatului *Murăș-Turda* și ar fi făcut datorita față de populația de toate colorile prin urmare și față de cea românească a celui comitat, împărțind în mod egal acele ajutoare de cartofi trimise de guvernul *Ungariei*. După informațiile primite ulterior însă acele impresii dulceage și-au întunecat tot nimbul, căci ajutoarele au fost toate stoarse de „*Székelyföldi kirendeltség*”, ca și alte dăți împărțind bogatelor comune săcuiești totul și excepționând comunele românești. Săcuii se bucură anual de împărțiri de semințe, de vite de prăsilă, de bani pentru dirigerea drumurilor. Circulara de aparență dreptate a comitelui *Köllö* se referă la comanda cartofilor pe „bani în mână!”. Stările de mizerie ale neamului nostru din acel comitat nici când nu vor fi îndreptate prin vre-un simț de dreptate a stăpânirii...

Aniversarea nașterii principesei *Maria*. Joi a fost aniversarea nașterii A. S. R. principesei *Maria*, fiica A. A. LL. RR. principelui *Ferdinand* și principesei *Maria* a României. A. S. R. s'a născut în anul 1899.

D. Gh. C. Derussi consul general al României la *Budapesta*, a fost înaintat ministru plenipotențiar clasa II în postul aflat vacant. *D. Derussi*, va funcționa mai departe în calitate de consul general al României la *Budapesta*.

Moartea unui academician francez. Din *Paris* primim știrea despre moartea marelui învățat *Cailletet*, membru al Academiei de științe și președinte al aeroclubului francez, întâmplată în *Paris*.

Decorarea unor demnitari italieni și austro-ungari. Cu prilejul ratificării tratatului triplei alianțe M. Sa monarhul *Francisc Iosif* a conferit dlor *Giolitti*, *San Giuliano* și ducelui de *Avarna*, ambasador la *Viena*, marea cruce Sf. Ștefan. Regele Italiei a conferit dlor *Stürgh. Lukács*, *Mérey* și sefului de secțiune *Macchio*, marea cruce a ordinului *Maurice și Lazar*.

Crăciunul la Sârbi. Sârbi, foarte religioși ca toți Slavii, au obiceiuri ciudate la *Crăciun*, a căror origine am găsit-o de pe vremea când ei au fost convertiți la creștinism. Cel mai ciudat e acela al aruncării „*kugei*”, care e practicată mai ales de cătra țărani. Cu ajutorul fiicelor ei, mama pregătește o pastă compusă din făină de grâu, miere și dulceață de coacăze, din care face un fel de cozonac mare. Tatăl, ia pasta pe podul palmei, o face ghemotoc mare și o aruncă în tavan. Dacă proiectul se turtește și rămâne lipit de tavan, e semn norocos și de prosperitate pentru întreaga familie. In caz când pasta nu se prinde și cade, atunci familia se poate aștepta la cele mai mari nenorociri. Ar fi interesant să știm, dacă această superstiție ciudată o au și celelalte ramuri ale familiei slave.

Logodnă. Dșoara *Octavia Damian* și dl *Sabin Solomon* logodiți. — Felicitări!

Din *Ciclova*. După o frumoasă vorbire a *P. O. D. Traian Oprea* în biserica rom. din *Ciclova* sătenii de față au ridicat salariul învățătoresc — pentru trei personalități. In ziua primă a sărbătorilor Nașterii Domnului predicând din nou dl protopop *Oprea* sătenii au hotărât să ție morțiș, la portul românesc, după cum li s'a dat sfatul. De-ar da Dumnezeu să fie așa și 'n alte părți.

Prăvălia mea de ghete, pălării, albituri precum și totfelul de obiecte pentru modă. ARAD, str. Deák-Ferenc nr. 4. (vis à-vis de librăria diecezană).

Cu deosebită stimă:

IOAN PINTEA singurul comerciant român de modă pentru bărbați. (Pi 840-82) Să sprijinim comerțul român

Un nou despărțământ al Asociațiunii. Dl. protopop Gabriel Cherebețiu, ca delegat al comitetului central, a convocat pe ziua de 14 Noemvrie în Jibou pe intelectuali și țărani la o consfățuire, pentru a hotărî înființarea *despărțământului Jibou al Asociațiunii*. Și-au luat angajamentul o seamă din cei prezenți pentru a susține cu tărie nou înființatul despărțământ depunând forțe morale și materiale. S'au înscris mulți membri ordinari, iar dl. Dr. Aurel Hetco membru pe viață. Director al despărțământului a fost ales dl. Teofil Dragomir, iar în comitetul executiv o seamă de intelectuali activi și de bună credință.

Războiul aurului. Se pare că pericolul unui război european a trecut, că nu mai e probabil ca cele șase mari puteri ale Europei să se încadreze între dânsese. Totuși statistica următoare e și așa extrem de interesantă. E vorba de cantitatea de aur — arma de căpetenie în războiul modern — de care dispun Tripla-alianță și Tripla-înțelegere.

După statistica aceasta bazată pe bilanțurile oficiale, rezerva în aur a băncilor de emisiune a Triplei-alianțe este de 3 miliarde 483 milioane de franci, din care pentru Germania 962 milioane; pentru Austria 1.231 milioane; pentru Italia 1.289 milioane.

În războiul aurului Tripla-înțelegere pare a fi mult mai bine pregătită: rezerva ei de aur se ridică la 7 miliarde 785 milioane, din care Rusia cu 3.529 milioane, Franța cu 3.210 milioane și Anglia cu 2.822 milioane. Trebuie să ținem însă seamă și de aurul ce se găsește în circulație și care mărește încă superioritatea Triplei-înțelegerii, căci aceasta dispune de 12 miliarde 40 milioane aur în circulație.

Tripla alianță n'are decât 8.028 miliarde aur în circulație.

După cum se vede, părește, cum zice Românul, Tripla-înțelegere poate arunca ori când mânușa Triplei-alianțe.

În favorul despărțământului „Timișoara” al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” au dăruit ca rescumpărări pentru felicitările de Anul nou 1913, următorii domni: Ioan Doboșan, inv. pens. Timișoara Iosefin 10 cor., Dr. Lucian Georgeviciu, adv. Recea 5 cor., Emanuil Ungurian, adv. Timișoara 4 cor., Ioan Oprea, adm. prot. Timișoara 2 cor., Romul Nicolin, friseur Timișoara 2 cor., Arcadie Oprean, f. de bancă Recea 2 cor., Romul Carabașiu, dir. de bancă Timișoara 2 cor., Mihaiu Ardelean, neg. Timișoara 5 cor., Dr. Traian Sincay, adv. Vinga 5 cor., Teodor Ioanșiu, preot Bencec cor. 1.20, Nicolae Crișmariu, preot Bărateaz cor. 1.20, Dr. Aurel Cosma, adv. Timișoara 4 cor., Dr. George Adam, adv. Timișoara 5 cor., Atanasiu Baicu, inv. pens. Ghiroc 1 cor., Ioan Popa, f. de bancă Timișoara 1 cor., Liviu Magdu f. de bancă Timișoara 1 cor., Constantin Ardelean, f. de bancă Timișoara 50 bani, Ioan Russu, preot Parta 1 cor., Alexandru Hodagiu f. de bancă Timișoara 50 bani, Ioan Selagian Timișoara 1 cor., Ilie Olariu f. de bancă 50 bani, Dr. Valer Mezin Timișoara 1 cor., Dr. Cornel Crăciunescu Timișoara 1 cor., total cor. 56.90. — care sumă a intrat la cassa despărțământului numit al „Asociațiunii”.

Pentru aceste daruri în numele și din încredințarea comitetului „Asociațiunii” despărțământului „Timișoara” aduc cele mai călduroase mulțămite. — Romulus Carabașiu directorul desp. „Timișoara.”

Masa studenților academici „Dr. Aurel Mureșianu” din Cluj are 20 locuri libere. Cererile pentru ocuparea lor să se înainteze până la 20 Ianuarie 1913 n. domnului rector al mesei, Petru Simu, Cluj, Jókai-utca 6. Cererile vor fi însoțite de următoarele documente: a) indice ori atestate de maturitate; b) atestat despre starea materială proprie și a părinților precum și despre numărul membrilor familiei; c) declarație dacă

au vre-un ștendiu ori nu; și d) declarație că au luat act de conținutul regulamentului „Mesei” și se vor conforma aceluia. Beneficiarii din semestrul trecut, cari nu au satisfăcut condițiilor și nu vor prezenta motive întemeiate nu vor fi luați în combinație. Direcțiunea institutului „Economul”.

Știri din Dej. După informațiile esacte, primite ulterior, țin să rectific pasagiul ultim al „Scrisoarei din Dej”, publicată în Nr.-ul 280 al „Românului”, în sensul următor: Preoțimea din dieceza Gherlei e din nou îndemnată prin un „Circular” din 21 Maiu 1912 a asigura edificiile parohiale, bisericesti și școlare la banca Transilvania pe lângă condițiile stipulate în convențiunea încheiată între ordinariat și bancă încă în anul 1906. — Convențiunea conține ce e drept unele favoruri pentru dieceza, (b. o. 10% din premiile încassate se pun la dispoziția diecezei pentru scopurile sale; nu e eschis însă, ca în aceleași condițiuni să se încheie o convențiune cu „Generală” noastră și prin aceasta să se scoată din vigoare convențiunea amintită. Atât pentru stabilirea adevărului!

Cor.

Dureri și păcate — mărunte. Ni se scrie: În satul Gurghiu, sat românesc, fiind o petrecere „românească” de sfintele sărbători s'a jucat mult și bine, până în zori de zi, numai boston-csárdás și e vădit că Românii de aici nici nu cunosc un joc mai isteț, mai frumos, mai inteligent. Eu din întâmplare, cedând stăruințelor îndelungate ale unui prieten de acolo care mă asigura că o să am prilejul să admir o petrecere cu caracter cât se poate de românesc, am încercat marea durere de a fi martor la „românească” petrecere și ceea ce mă doare mai mult e că fruntașii satului și diriguitorii acelei petreceri amuzau de excepționalul deliciu de învârteală boston-csárdásescă. E vorba ca aici să-și ție și desp. Asociațiunii adunarea și tare-aș vrea să știu dacă și cu acel prilej imi vor vedea ochii acelaș extaz — și aceeaș neputință de judecată românească! —

Cor.

Perlele reginei Margareta. Regina Margareta, mama regelui Italiei a primit acum opt zile corpul diplomatic. În clipa când întindea mâna unui ambasador, firul colanului ei de perle cenușii se rupse și mărgăritarele se vărsară pe covor. Diplomații se aplecară să le adune, fără grijă de etichetă și cu toate protestările reginei: „Lăsați, domnilor; nu merită osteneala de a vă apleca!” Dar aceluia cari voră să-i înapoieze perlele regăsite, ea le spuse cu un zâmbet extrem de grațios: „Păstrați-le, vă rog, ca o amintire dela regina-mamă!”

Mikado în Europa. După o informație a ziarului japonez „Jiji Shimpō” din Tokio, noul împărat Yoshihito a hotărât să efectueze o lungă călătorie prin Europa și să-i viziteze pe suverani.

Călătoria aceasta pe care Mikado o dorește de multă vreme, va avea loc pe bordul unui vas de război japonez.

Mulțămite publică. Pentru zidirea sfintei mănăstiri dela „Isvorul Miron” a mai intrat la subsemnatul până astăzi următoarele daruri benevole și anume: Dela comuna bisericască Vlaicova: 6 cor. dela comuna bisericască Voiteg 2 cor. dela dl. Alexandru Popoviciu paroh în Bucovăț din incidentul căsătoriei fiicei sale Ana 10 cor. dela Ioan Frățescu cand. de preot din Dragsinești, din incidentul căsătoriei sale cu Ana fiica parohului Alexandru Popoviciu 10 cor. dela comuna bisericască Glodgilescu colectat prin preotul Petru Juian 12 cor. Primească marimimoșii donatori pe calea aceasta cele mai călduroase mulțămiri pentru acest binevoitor sprijin. Făget, în 27 Decemvrie 1912. **Sebastian Olariu**, protopresbiter.

x Atragem atențiunea on. cetitori asupra anunțului „Igaz Sándor” publicat azi.

x De voiți un bun medicament de casă contra reumei, durerilor de dinți etc. și un bun desinfectant al pielei (după ras, contra mătretel) întrebuințați spiritul de vin „Optimus” preparat de farmacistul Mr. Lt. Virgil Albescu Gurahont (Honeztó). Depozite: Arad, farmacia Földes; Brad, Cutean; Timișoara, Luty I. și Friker P. Gyárváros; Criștior, Matca; Deva, Balog; Boita, Ballass și Eisler etc. etc.

x Se încuștințează, on. public din loc și provincă, că cafeneaua „Abazia”, după o renovare generală se va deschide în 11 luna crt. st. n. pe lângă concursul unei excelente muzici din loc.

x Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului „Picklin” publicat azi.

x **Cafea prăjită**, tea rom. să cumpărați numai dela **Presztier**, Budapesta, str. Kecskeméti, Nr. 8. 628.

x Domnul **Dr. Palóc**, medic specialist în Budapesta s'a întors din călătoria sa în străinătate și și-a început iarăș ordinațiunile (IV. Muzeum Ring 13).

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budapesta VIII. Prater 9.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Să cumpărăm pe seama domnilor pentru Crăciun** cravate fine o'clock, hăsmăluțe de mătăsă de salon, garnituri de butoni pentru cămeși, cravate de mătase lucrate cu mâna, veste moderne p. fracuri, la **Brachfeld F.**, furn. de curte, Budapesta, în colțul străzilor Dorotya și Gizzella. E. 677.

CRONICA SOCIALA

Petreckeri.

Tinerimea română din Rodna-veche și jur aranjează producțiune teatrală-muzicală în 14 Ian. st. n. 1913 (în ziua de anul nou) la 1/28 oare seara în localitățile scoalei gr. cat. din loc. După producțiune urmează dans în hotelul „Karácsónyi Simon”. Venitul este destinat în favorul ridicării unei bine stabile de teatru — filiala din loc. Execută următorul program: 1. O. ce veste minurată, (colindă) de G. Dima, cor mixt executat de corul tinerimei. 2. Trecui valea, cor mixt, muzica de I. Mureșianu executat de corul tinerimei. 3. „De pe urma betiei” comedie în 2 acte de N. Rădulescu-Niger. 4. Dorul și Neică Neiculită, cor mixt, muzica de Iacob Mureșianu, executat de corul tinerimei. 5. „Tiganul în căruță”, dialog de Em. Suci. 6. Mars ostășesc, cor mixt, muzica de G. Muzicescu, executat de corul tinerimei.

În atențiunea celor ce cumpără bijuterii

Zirner Testvérek nr. 1 LISZT HUGÓ.
Budapesta, strada Váozl nrul 2

Considerând împrejurările actuale, toate obiectele de aur, bijuteriile și briliantele afliștoare în magazinul meu le pun la vânzare cu prețurile cele mai scăzute. Rog să priviți vitrina mea, unde pe fiecare obiect se află însemnat și prețul scăzut.

Rog să fiți atenți la firma! . . . Fond. în a. 1834.
E. 656.

(E 528)

Telegramă dela Gambrinus! BUDAP STA,
bulev. Erzsébet nr. 27
CEL MAI MARE ȘI MAI FRUMOS RESTAURANT din Ungaria.
In fiecare zi de sărbătoare și Duminică dimineața prânzișor și muzică militară.

Zilnic după amiază ojiară și concert de orhestră.
Seara concert simfonio dat de orhestra militară
Bere „Részvény”. Prețuri moderafe!

Proprietar:
Otáh Gyárfás Mihály

EA
e. modă

340-521

român

ECONOMIE.

Băncile populare și cooperativele sătești în România.

VIII.

(Articol final).

Tocmai zilele acestea s'a stins în țară unul din bărbații politici, cari au contribuit mult la întemeierea băncilor populare și la curentul de cooperatiune economică la țară: Spiru Haret. Întâmplarea a voit ca să nu încheiem seria articolelor noastre înainte de această zi de doliu public, care a fost ziua morții merituo-ului fruntaș liberal și bărbat de stat Spiru Haret.

Căci regretatul *Spiru Haret* a fost nu numai un bun ministru de instrucție, ci și un priceput economist. El și-a dat seama perfect, că țaranul are nevoie, afară de hrana intelectuală și de o situațiune materială dacă nu excelentă cel puțin tolerabilă. De aceea regretatul Spiru Haret a pus atâta preț pe *activitatea extrascolară* a dascălilor dela țară, de aceea a luptat așa de mult, cu atâta tenacitate pentru curentul de cooperatiune economică în sânul clasei noastre rurale, pentru: băncile populare, obștile de arendare și diferitele cooperative de producțiune și consumațiune dela țară.

La înmormântarea mult regretatului fruntaș liberal și bărbat de stat s'a rostit diferite cuvântări prin cari au fost recapitulate pentru memoria opiniei românești meritele acestui distins patriot. O cuvântare plină de adânci sentimente patriotice, plină de adevăr a fost cea a eminentului fruntaș liberal și economist I. G. Duca, urmașul vrednic al regretatului Haret pe terenul luptei pentru *emanciparea economică a țărănimii*. În numele consiliului de administrație al Casei centrale a Băncilor populare și a Cooperativelor sătești d. I. G. Duca, a exprimat prin cuvinte deosebit de adânc simțite durerea pe care a cauzat-o întregii cooperatiuni rurale moartea fără de veste alui Spiru Haret. Credem că ilustrăm mai bine opera acestui bun ministru citând următorul pasagiu din admirabila cuvântare a dlui I. G. Duca:

„Spiru Haret a înțeles încă din tinerețea lui că România nu-și poate păstra locul printre popoare, nici îndeplini menirea istorică dacă va avea o țărănime săracă și luminată și de aceea el a închinat toată viața lui înfăptuirii acestor două idealuri.

Prin școală el a dat poporului lumină. Prin activitatea extrascolară și cooperatiune el a arătat și a deschis satelor calea *ridicării economice*.

Fără imboldul, fără sfatul, fără cuvântul lui cald și plin de îmbărbătare, *mişcarea cooperativă* n'ar fi putut să se nască. Fără sprijinul lui de fiecare ceas, fără pilda propriei sale energii care nu se descuraja nici în fața neapăsării, nici în fața criticelor, nici în fața împotrivirilor mișcarea n'ar fi putut prinde rădăcini.

Intrîsul au găsit învățătorii, preoții și teată lumea dela sate țara trebuincioasă ca să înfrângă greutățile începutului și ca să creeze acea *impunătoare* mișcare cooperativă care *îmbunătățește zănic soarta țărănimii* și constituie, fără îndoială, fenomenul economic cel mai însemnat și cel mai îmbucurător al vremurilor noastre.”

Ținem de asemenea să cităm cuvîn-

tele adânc simțite prin cari d. I. G. Duca și-a încheiat cuvântarea sa funebră și cari au produs o impresie profundă:

„In toate *băncile populare*, în *cooperativele* din cele mai îndepărtate sate, pretutindeni unde va licări vreodată un focar ori cât de palid de ridicare economică a *țărănimii*, amintirea lui Spiru Haret va fi păstrată cu evlavie și numele lui va fi pomenit cu recunoștință!...”

Era o datorie patriotică și o datorie de recunoștință pentru noi ca vorbind într-o serie de articole despre băncile populare și cooperativele sătești din țară să reamintim publicului românesc meritele neșterse ale regretatului Spiru Haret. Și credem că n'am fi putut găsi cuvinte prin cari să ilustrăm mai nimerit meritele defunctului fruntaș pe tărâmul economic decât prin pasagiile ce le-am citat din cuvântarea caldă a tovarășului de muncă și de luptă economică al regretatului: eminentul și distinsul economist d. I. G. Duca. Cel mai autorizat a vorbi despre meritele economice ale regretatului Haret este fără îndoială acela care a luat succesiunea aceasta a unei lupte economice grele dar glorioase, pentru ridicarea țărănimii noastre și care conduce acum cu o pricepere rară mișcarea cooperativă, d. I. G. Duca. Suntem convinși că urmașul nu va fi mai puțin mare decât predecesorul său...

Și acum, spre a termina expunerile noastre în cari am căutat să punem cât mai multă obiectivitate și sollicitudine pentru soarta iubitorilor noștri țărani, trebuie să adăugăm că afară de băncile populare și de obștile de arendare mai există și *alte cooperative sătești* de tot soiul, deși acestea nu joacă rolul covârșitor pe care-l joacă băncile populare în primul rând și obștile de arendare în al doilea rând.

Asemenea societăți cooperative auxiliare sunt următoarele:

Societățile cooperative de producție și consumație pentru *întreprinderile de moară, societăților pentru exploatarea de păduri, cooperativele sătești de producție, de aprovizionare și desfacere în comun, societățile cooperative de producție pentru exploatarea de mașini agricole, apoi brutăriile cooperative și în general societățile cooperative de producție și consumație*. Notăm că fiecare din aceste societăți cooperative, al căror număr spunește în fiecare an în mod îmbucurător și cari, aproape toate, au dat rezultate practice necontestate, are *statul-tip* al ei întorcit de casa centrală.

În aceste statute-tip ale societăților cooperative găsim același principiu generos de încurajarea și *protejarea țărănimii*, găsim pretutindeni grija legiuitorului de a *emancipa* țărănimea de sub apăsarea economică a diferiților exploatare în covârșitoare majoritate streim! Am văzut, în articolele trecute, câtă sollicitudine a dovedit legiuitorul pentru țărani. Aceași sollicitudine și aceleași rezultate *serioase*, bune, le găsim și aici ca și la băncile populare și la obștile de arendare.

Toate aceste considerațiuni ne fac să sperăm într-o soartă mai bună a țărănimii noastre, ne fac mai optimiști și ne fac să dorim distincțiilor bărbați de stat cari conduc mișcarea cooperativă: spor la muncă și succes, pentru binele țărănimii, a patriei și a națiunii!

Paris, 7 Ianuarie 1913.

M. R. Ș.

Bibliografie.

A apărut în editura librăriei C. Sfetea din București: „*Pandurul*” de Bucura Dumbravă, autoarea celebrului roman „*Haiducul*” și se află de vânzare la principalele librării din București și România. Prețul 3 lei.

Au apărut:

„*Oriental român*” revistă politică și culturală, anul I, nr. 1. Director V. E. Moldovan. Cuprinsul: Redacția: Desfășurăm steagul. Dr. T. Crișanu: Problema zilelor noastre. V. E. Moldovan: Din Lumea Nouă. I. Ursu: Lupta pentru existență a popoarelor. Nic. Drumaru: Pe drumuri nouă pentru înstărirea satelor. Dr. E. Bianu: Accente. Un anonim: Din trecutul apropiat. Dr. Valer Moldovan: Glosse. Dr. Amos Frâncu: Organizația economică a satelor. V. E. M.: Momente. Red.: În clipa din urmă. Posta redacției. „*Oriental român*” apare în Cluj odată pe lună, pe 3 coale de tipar. Abon. la an 10 cor., pt. străinătate 15 cor.

Noua Revistă Română, director C. Rădulescu-Motru. Noutăți: Acordul partidelor în fața străinătății. — Reforma electorală. Actuale. C. Rădulescu-Motru: Spiru C. Haret. Traian Lalescu: Spiru Haret ca om de știință. D. Drăghinescu: Idealul nostru național și situația externă. Literatură. Radu D. Rosetti: Legendă. (versuri). D. Iacobescu: Vers pervers (versuri). Literatură dramatică. Caton Theodorian: Ziua din urmă. (Dramă într'un act.) Cronica artistică. Adrian Maniu: Muzeul Simu (cu 7 ilustrații). Cronica literară. Ioan Trivale: „Pe Mărgineanca” de C. Sandu-Aldea. Insemnări: Matematicile. — Politica comercială a Bulgariei. — Polemica M. Dragomirescu-Davila. — Revista Revistelor: Simbolul. — Ramuri. — Frea mătul. — Revue Contemporaine. — Vremea Nouă. — Revue Bleue. Memento.

POSTA REDACTIEI.

Dlul Dr. O. F. Trebuie să respectăm hotărîrea și rugămintea justă a tipografilor românești de a nu publica nimic ce s'a tipărit în o tipografie străină și astfel nici cu Dvoastră nu putem face abateri.

Dlul **Basil Barbu**, locot. Budapesta. Cereti dela „*Librăria diecezană*” din Arad „*Abecedarul pentru analfabeți*” de d. Todan recomandat cu căldură de factorii noștri competenți. Veți primi tot de acolo și lămuririle necesare cu privire la recvizite și la prelegerile populare de cari ne întrebați.

„*I-cu*”. Numai atât s'a putut da, întărziind prea mult raportul.

POSTA ADMINISTRATIEI.

Dr. Petru Comes, Hateg. Aurel C. Popovici Wien XIX. Hochschulstrasse 27.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Mulțămită publică.

Din incidentul morții prea iub. și în veci neuitatei mele Mamă. *Vad. Elena Gera* vin pe aceasta cale a mulțami tuturor domnilor și damelor care au luat parte la înmormântare și mai adresat în nemărginita mea durere cuvinte de mângâiere.

Șiria, la 8 Ianuarie 1913.

(Se 739)

Cu stimă:

Vad. Draghina Secula n. Mera.

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „*Bragadiru*”.

Anunț.

Caut pentru 1 Februarie 1913 un **candidat de avocat** pentru cancelaria mea advocațională. Preferiți sunt cei cu practică. Renunțare după învoială.
Dr. Constantin Moga,
advocat în Brașov.
(Mo 738)

Se caută un **candidat de avocat** cu practică cu intrarea la 15 Ianuarie, pe lângă comunicare condițiilor în cancelaria avocatului.
Dr. Ioan Papp,
Buteni (Körösbökény), com. Arad.
(Pa 705)

Atențiune.

Se caută un **român** cu cunoștințe de tipografie și librărie, care ar putea cumpăra sau arănda o **librărie** îmbinată cu **tipografie**, legătorie și papetarie modern aranjată și bine introdusă într'un oraș românesc. Capital necesar 10.000 cor. Informațiuni la directorul tipografiei dl **Dimitrie Bucevski** și la proprietarul **M. Klinghoffer**, în Gura-Humorului Bucovina.
(Po 688)

DIAMANT FERENCZ

electrician, magazin de candelabre Arad, str. **Deák-Ferencz nr. 7.**
(DI 886-41).

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Pi 807-100)

ANUNȚ.

Istoria munților apuseni „Tara Topilor” editată de **R. Patitia** se află de vânzare cu 1 cor. 60 fil. (și porto postal). la autorul și la toate librăriile românești precum și la **W. Krafft** în Sibiu și **Coloman Nemeș** în Lugoj.
Pa 732

PURGATIV MODERN, cu efect imediat
1 cutie 1 coroană
Farmacia „BAYER” Budapest VI.,
Andrássy út 84. liferantul curții arhiducelui.
(E 598-10)

WOHANKA FELE HONIGYÁRTMÁNY!
NYERSOLAJ MOTOROK ÉS LOKOMOBILOK ÜZEMKÖLTSEGEK
NAGYSÁG SZERINT **1 1/2-2 filler**
ORÁNKENT ÉS LOERÓNKENT NINCS ROBBANÓ ÉS TŰZ-VESELY. MINDEN PENZÜGYÖRI ELLENŐRZÉS ENGEDÉLY NÉLKÜL.
WOHANKA ÉS TÁRSÁ BUDAPEST
V. T. KÖRÜT 76

(E 595)

In contra tusei, răgușelei și catarului nu e nimic mai bun decât

Bomboanele Réthy.

La cumpărare să grijim cerind anume fabricatele Réthy, deoarece sunt emulsiuni nereușite. — Originalul are pe cutie cuvântul »RÉTHY». — O cutie 60 fil. O cutie mare 1 cor. **Se capătă în orice prăvălie.** Se primiți numai cele cu marca »RÉTHY».
(Go 581-6)

[Se 71-]

Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.
Palatul Habermann. (Nagyszeben)

In atenția celor ce zidesc case!

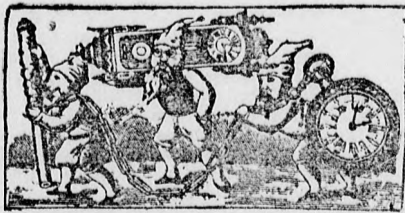
TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștințez pe on. public, că **in bransa arhitectonică** execut tot felul de întreprinderi, transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor.
Cu planuri și bugete servesc cu prețuri cât se poate de moderate. Comandele primesc atât în loc cât și în provincie. Rugând sprijinul on. public român semnez
Cu stimă
Teodor Cioban.
(Co 105-50)

Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici

STROBL JOZSEF

orasornicar și giuvaergiu

LUGOJ, strada Bonnaz numărul 7.
Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanță.
(S 863-90)

Pacea sălaşlu este în familia care cumpără ghetă pentru sărbătorile de Crăciun dela

Purjesz Lázár,

(P 711) depozitar central.

Arad, Andrássy tér, (Hotel „Panonia”)

- 1 pár. chevreaux cu bumbi pentru dame 7-50
 - 1 pár. chevreaux cu șnururi pentru dame 7-—
 - 1 pár. chevreaux cu șnururi pentru bărbați 8-—
 - 1 pár. chevreaux cu bumbi pentru bărbați 9-—
- Ghete pentru copii dela 1-— cor.

Fondat în a. 1845.

Telefon 162-01.

DREHER IGNACZ és FIA

fabriică de mărfuri fine de oțel
BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă totfelul de cuțite de buzunar, foarfeci, briciuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miază, instrumente pentru grădină și articlii de economie. Cereți catalog.
(E 589-50)

Sanatorul - Park

Budapesta, VI., Aréná-út 84/a (Városliget).

Secție de chirurgie, urologie și gynecologie.

Secție de chirurgie și gynecologie aranjată foarte modern și cu 4 săli de operație.

Secție urologică pentru cei suferinzi de beșică, rinichi și prostați cu aranjamente diagnostice și vindecătoare.

Fiecare își poate alege pe medicul curant. Prețuri moderate. — Prospecte se trimit.

Telefon nr. 58-94, 52-53.

(E 451-13)

Hotel „ORIENT”

Budapesta, VII., bulevard Rákóc y nr. 42.

Renovată radical,
85 camere cu iluminare electrică.

Prețurile camerelor dela 3 cor. în sus.

Serviciu prompt și constiințios.

(E 635-52)

Roagă binevoitor sprijin PROPRIETARUL.

MĂSOLAT.

Az óradnai járás főszolgabírájától.
Sz.: 3592/912.

Pályázati Hirdetmény.

Ó adna, Ujradna, Radnalajosfalva és Major köz ékekből, Óradna nagyközség székhelyével szervezett körorvosi állásra pályázatot hirdetek.

JAVADALMAZÁS:

Törzsfizetés: 1600 korona, továbbá az 1908. évi XXXVIII. t. c. 15. § a értelmében megillető ötdéves korpotlék és a szabályrendelet leg megállapított láógstái díjak.

Utáthalány és lakbér rendezés alatt:

Felhívom mind azon orvosdoktorokat akik ezen állást elnyerési ohajúják, hogy az 1883. I. t. c. 9. §-a értelmében illetve az 1908. évi XXXVIII. t. c. 7. §-a értelmében felszerelt kérvényeket 1913. évi február hó 15-ig hivatalomhoz adják be.

A választási hatánapjáról a pályázókat külön fogom értesíteni.

Óradna, 1913. évi január hó 4-én.
Hozda György s. k.
főszolgabíró.

MĂSOLAT.

Az óradnai járás főszolgabírájától.
Sz.: 3592/912.

Pályázati Hirdetmény.

Nagyilva, Magara, Szentjózsef és Kosna köz ékekből, Nagyilva nagyközség székhelyével szervezett körorvosi állásra pályázatot hirdetek.

JAVADALMAZÁS:

Törzsfizetés: 1600 korona. Az 1908. évi XXXVIII. t. c. 15. § értelmében megillető ötdéves korpotlék és a szabályrendeletileg megállapított láógstái díjak.

Utáthalány és lakbér rendezés alatt:

Felhívom mindazon orvosdoktorokat, kik ezen állást elnyerési ohajúják, hogy az 1883. I. t. c. 9. §-a illetve az 1908. XXXVIII. t. c. 7. §-a értelmében felszerelt kérvényeket 1913. évi február hó 15-ig hivatalomhoz adják be.

A választási hatánapjáról a pályázókat külön fogom értesíteni.

Óradna, 1913. évi január hó 4-én.
Hozda György s. k.
főszolgabíró.

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

So 94-40

BRAȘOV,
Strada Mihael
Weiss nr. 10.
[Casa proprie].

Deposit de cele
mai nouă stufe
indigene și din
— străinătate —
Serviciu prompt!
Prețuri solide!

Cel mai natural și cel mai
modern miros de flori este

„Rosa Centifolia“.

1 sticlă 5—, 7-50 și 12 cor.

De vânzare la:

Török Andor és Társa

(To 694) drogherie

Arad, bulev. Andrassy nr. 20

Asortiment bogat!

Aparate de fotografiat, mașini reflectoare
înmăritoare (E 644-10)

WANAUS JÓZSEF

articii de fotografiat și magazin de
articii chimici. BUDAPESTA, IV. str.,
Süttő, nr. 6. Colțul străzii Deak-Ferencz.

Plăci și hârtii pentru fotografice.

Material totdeauna proaspăt!!

Catalog de prețuri gratis și franco.

Telefon 8-67.

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am
repășit dela firma Verbos A. și Fii, unde am
servit 32 de ani ca conducător și tapețier, am
deschis în strada Magyar nr. 23

un atelier modern de tapețerie.

Intrând în relațiuni de afaceri cu măsarul
Sigismund Perényi sunt în plăcuta pozițiune
de a executa cele mai fine lucrări de măsărie
și tapețerie.

Roagă binevoitorul sprijin al on. public.

Laurențiu Édi și Sigismund Perényi.
Stabilimentul de mobile. strada Magyar nr. 23.
(E 619)

Pentru Crăciunul
ortodox

cele mai ieftine ju-
cării se vând la:

Magazinul Eisele

ARAD, str. Ceak-Ferencz nr. 2.

(E 713)

Cel mai potrivit cadou de Crăciun și Anul-nou e

Parfumul

în cutii elegante cu 1—2—3 sticle la 5, 6, 7, 8, 9, 10
până la 50 coroane. — Recvizite de pieptănat dela
10 cor. până la 100 cor. — Instrumente de man-
icure: à 7, 8, 10, 12, 40 cor. — Săpunuri fine odo-
rante: 3 bucăți dela 1 cor. până la 28 cor.
Proască pentru parfum dela 3 cor. până la 10
cor. — Ean de coogne cu miros de mărgăritare și vio-
rele 2 cor. — Ape fine de toaletă și cele mai moderne
parfumi franceze și engleze se pot cumpăra ieftin dela
depozitul de parfumerii.

FONDATA
1830!

LUEFF SÁNDOR

FONDATA
1830!

În parfumeria, B-pest VI. Váci-utca 7.

(E 671—)

Dacă voți să faceți
mare economie în bani

atunci necondiționat să cercetați
noul magazin restaurat de haine
pentru bărbați, băeți și copii a lui

Korányi Jenő, Arad,
Szabadság-tér.

Tot aici se află asortiment foarte
bogat de tot felul de ghete, pălării
și articlii de modă pentru bărbați
Prețuri foarte ieftine. Ko 654

Grăbiți a vă folosi de acest
prilej bun.

LAPIDES M.

Telefon
88-47

fabrică de mobile artistice și
lucrări de măsărit, cu putere
motorică, întreprindere mo-
dernă pentru mobilarea locuin-
țelor. — Budapesta. VII., str.
Rózsa, nr. 72. (Casă proprie).

E 681

Execută și ține în depozit —
în săli speciale — numai

mobile artistice și
elegante.

Fond. în a.
1883.

Asortiment
colosal

mașini de cusut,
fonografe, biciclete
și plăci pe lângă

— plătit în rate favorabile! —

ATELIER DE REPARATURI!

KELEMEN SAMU

Seghedin (Szeged) str. Oroszlán.

Atelier special pentru repararea mașinilor
de scris.

Catalog de prețuri gratis și franco.
(Go 544-10)

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri
moderate la administra-
ția ziarului acesta. :-:

OMEGA

sunt cele mai bune și mai
precise oroloage.

Se capătă la toți ceasornicarii
mai de seamă. (Du345-12)

**Mare târg de Crăciun
în magazinul**

Kunz József és T-sa

**Budapesta,
V., colțul străzilor Deák-Ferencz și Bécsi.**

Prețuri excepționale de Crăciun:

- Pânză de bumbac, un val 23 m. — 14.—
- Cămașă „Record” pentru femei, din șifon bun — 2.—
- Butaloni „Record” pentru femei, din șifon bun — 2.—
- Halat „Record” pentru femei, din șifon bun — 2.—
- Halat pentru bărbați, — 30.—
- Cravată modernă — 1.—
- Flanel tenis, cu ață vărgat, 1 m. — 48.—
- Urs polar cu cap, imitație — 80.—
- Ciorapi p. femei, 6 părechi de culoare cenușie — 6.30
- Ciorapi p. femei 6 păr., cu ajour negru — 4.95
- Fugar velvet, rămășițe, 1 m. dela — in sus
- Fugar tapestry, „ „ „ „ 3.—
- Covoare olandeze sau de ață 1 m. — 70.—
- Talia de dantelă — 3.—

Orice rămășițe se vinde cu prețuri foarte ieftine.

(E 657)

(E 882—12)

SANATORUL JÁNOS

: obstetrică :
și gynecologie

o o o

Profesor: Dr. BÄCKER
JOZSEF. — Medic-șef:
Dr. TOTH GEDEON.

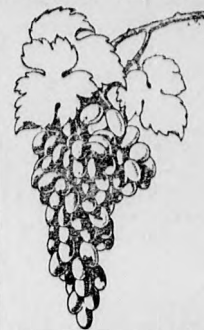
BUDAPEST, Városmajor-utca.

JOAN TEJNOR

Timișoara-Fabric, Andrassy-u. 18.

Recomand numai fabricate de clasa primă ca: **cuțite de bu-zunar, bri-ciuri de ras, foar-feci de o-țel, instru-mente chirurgice, tacâmuri, unelte de gră-dină, bantage; legături la curarea mor-burilor se efeptuiește prin oameni esperți**
Ciorapi de gumi, specialist pentru mâni artistice, picioare și alte aparate ortopedice, preservative, ascuțiri, reparaturi, nichelări se efeptuiesc garanție de oameni esperți.

Vânzare de altoi de vițe și altoi de pomi.

Cine dorește să aibă vițe să-nătoasă, ieftină și durabilă, precum și pomăriie onobilă și durabilă să se adreseze cu încredere lui

Vityé Miklós

cea mai bună și mai conștin-țioasă condusă pepieneră de vițe și de pomi din Ungaria, OSCSANAD, comit. Torontal unde se vinde cantități mari de altoi cl. I. cu rădăcini, pomioriși și altoi netezi pentru vinuri de deșert și pentru soiuri de deșert, vițe americane netede și cu rădăcini. Soiuri special pentru filegori. Altoi excelenți și nobili de meri, peri, cireși, vișini, caisini, perseci, pruni, ringuloți și nuci.

Mare asortiment de trandafiri nobili. Galite de Or-pington 3 milioane de bucăți. Se primesc anunțuri de comenzi pentru toamnă și primăvară.

Catalog ilustrat și de prețuri gratis și franco. H-532-18

Ce faceți băeți? — Tata ne-a dat voie!
Căci fumăm doar tuburi veritabile Antitocin
firma „JACOBI” din cutii de lemn

Păziți! Sunt veritabile numai cu in-scr-pțiunea „JACOBI”.
Fiecare cutie conține interesante foto-grafii Röntgen.

Magazin principal: [Go 548]
Magy. kir. dohány és szivar különlegességi árada.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

Execută toffelul de icoane artistice.

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că ateli-erul acesta în privința mărimei este primul Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate foto-grafia chiar și pe timp ploios. LI 72-60

Cu oasiștiri servesc.

Weidner Jakab

(W 482—)

Lugoj, strada Széchenyi nr. 8.

Telefon 87.

Prăvălie de pielării și acvizite pentru pantofari. Părți superioare la ghețe. Atelierul acesta de reparare rapidă se execută ghețe pentru domni, — femei și — copii precum și cioboate pentru soldați, după regulele militare. Cea mai ieftină — sursă — de cumpărat pentru pantofari. Părți superioare de ghețe după măsură sau model. Expediare cu poșta cea mai apropiată. La comenzile din provincie e destul a se trimite 1 gheată uzată.

Apaducte

Incălzire centrală cu apă și aburi,
ventilatoare, aranjamente pentru
ferbătoare cu aburi și spălător cu
— aburi, pompe, closete —

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte
al Al. Sale ces. și reg. a/hiduv. Josif

Budapest, VII Garay u. 6-10 sz.

(E 691-20)

Telefon 863.

Casa proprie.

IOAN KALLAP

Arad,

turnătorie și luminărie aranjată cu putere electrică,

își recomandă fabricatele sale pe sărbători ș. a.
lumânării, turte și ecet. în acest fah.

Titorii și vânzătorii au rabat mare.

(Ka 663—)

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public, că am deschis în Arad, str. Deák-Ferencz nr. 39, vis-à-vis de hotelul „Vadászkürt”

UN SALON MODERN DE FRIZERIE

corespunzător tuturor cerințelor moderne și igienice. Atrag binevoitoarea atențiune a On. public asupra faptului, că experiențele în această branșă mi le-am câștigat în orașele mari din străinătate și din patrie în baza cărora mi-am provăzut salonul cu cele mai bune mașini și aparate pentru șălutul părului, pentru uscatorul părului și pentru masajul cu electricitate, apoi cu scaune americane.

Rugând binevoitorul sprijin al On. public, tot odată Vă aduc la cunoștință, că salonul meu este provăzut cu cel mai mare confort, iar prețurile sunt la fel cu al celorlalte saloane de primul rang din localitate.

Cerând binevoitorul sprijin On. public sunt

AUREL BODROGEAN,
barbier și frizer.

(Bo 618)

Ko 741

Se deschide

CAFENEAUA „ABÁZIA”.

Aduc la cunoștința onor. public, cât și stimaților mei oaspeți, că

Cafeneaua „Abázia” din piața Libertății

care cu totul din nou este renovată și aranjată spre comoditate

■ **Sâmbătă, în 11 luna crt.** ■

cu concursul unei orhestre din loc

■ **se deschide sărbătorește!** ■

Nu am cruțat nici un fel de jertfă, numai ca stimații oaspeți să se poată simți bine. Ca în trecut, așa și în viitor, mă voi nizu, ca **excelente beuturi de cafea și mâncări reci**, pe lângă serviciu prompt să se poată primi, ca să-mi pot câștiga încrederea on. oaspeți. ::

Muzică stabilă.

Cere binevoitorul sprijin :

Kovács Artur.

Librăria „TRIBUNA”

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 20.

Al. Sadoveanu, Bordeenii și alte povestiri (1912)	— — — —	2—
I. Pillat, Visări păgâne (Cărțile albe)	— — — —	1-75
Ion Agârbiceanu, Schițe și povestiri	— — — —	2—
L. Rebreanu, Frământări	— — — —	1-50
Vasile Goldiș, A nemzetiségi kérdésről	— — — —	1—
Rubin Patitia, Munții noștri, Țara țărilor, Despre trecutul Munților Apuseni ai Transilvaniei	— — — —	2—
Gheorghe Barițiu, Studii și articole, cu o prefață de Dr. I. Lupas	— — — —	1-50
N. Iorga, Generalități cu privire la studiile istorice	— — — —	1-50
N. Iorga, Cugetări	— — — —	2-50
S. Mehedinți, Cătră noua generație	— — — —	1-50
Iules Payot, Educația Voinței	— — — —	2—
Alexandru Ciura, Foiletoane	— — — —	1-60
P. Dulfu, I-prăvile lui Păcală. Carte premiată de Acad. Rom. Ed. III.	— — — —	1—
Dr. V. Bianu, medic, Doctorul de casă sau dicționarul sănătății 800 p.	— — — —	14—
Caragiale, Schițe nouă	— — — —	1-25
Delavrancea, Irinel Comedie în 3 acte	— — — —	2-50
Victor Eftimiu, Poemele singurătății	— — — —	2—
N. Bălcescu, Istoria Rom. sub Mihai Vodă Viteazul, 3 vol. leg.	— — — —	2-80
Teodor Crivetz, Bătălia dela Racova din Ianuarie 1475. (Cu o hartă anexă)	— — — —	2-50
D. C. Moruzi, Instrăinații. Roman	— — — —	2—
Radu Rosetti, Păcatele slugeriului	— — — —	2—
A. Maior, Făt-Frumos, Poem dramatic în 4 acte	— — — —	2—
M. Eminescu, Lumină de lună. Poezii	— — — —	2—
Institutul pedagogic gr.-or. rom. din Arad	— — — —	3—
N. Zaharia, Mihail Eminescu, Viața și opera sa	— — — —	4—
edție de lux	— — — —	—
Din scrierile și cuvântările lui Ion C. Brătianu 1821—1891.	— — — —	—
Partea I. 1848—1868	— — — —	2—
Ion C. Brătianu, Discursuri, scrieri, acte și documente, vol. II.	— — — —	2—
Nicu Dracinschi, Poezii	— — — —	2—
Memoriile d-nei Steinheil	— — — —	—80
Napoleon în Rusia	— — — —	—80
Virgil Onițiu, Din cele trecute vremi	— — — —	2—
I. Novicow, Emanciparea femeii	— — — —	2—
I. Corbu, Nouă teorie cosmogonică	— — — —	1-40
Dr. Pompil Cioban, Creditul nostru. Studiu economic financiar	— — — —	2—
Ecaterina Pitiș, Poezii	— — — —	1-50
Spiridon Popescu, Contribuțiune la munea pentru ridicarea popoului. Lucrare premiată de „Academia Română”	— — — —	2—
Vioara din Bihor, Schițe și nuvele	— — — —	2—
Maupassant, Inima noastră, roman	— — — —	2—
N. Iorga, Neamul Românesc în Basarabia	— — — —	2-50
I. C. Apostol, Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română.	— — — —	—60
După documente	— — — —	—
T. D. Speranță, Teatru de familie	— — — —	2—
Delavrancea, Luceafărul, dramă în 5 acte	— — — —	2-50
Halima sau 1000 de nopți, 4 volume	— — — —	6—
un volum	— — — —	1-60
D. Anghel, Fantome	— — — —	2—
I. Agârbiceanu, În întuneric, nuvele	— — — —	2—
Em. Gârleanu, Cea d'intăi durere, nuvele și schițe	— — — —	2-50
Sofia Nădejde, Patimi, roman din viața românească	— — — —	2—
Constantin Negruzzi, Păcatele tineretelor	— — — —	—95
Omer, Iliada, trad. de G. Murnu	— — — —	3—
Ion Gorun, Robinson în țara românească	— — — —	1—
Reproducere după tablourile lui Grigorescu, 20 de reproduceri admirabile reușite. Mărimea 38x29 cm. Prețul unui tablou	— — — —	2-50
Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia. Tabloul are mărimea de 63x45 cm. Prețul	— — — —	2-50
Marele album intitulat „Armata română”. Reproduse după tablourile pictorului T. Ajdukiewicz, cu 27 tablouri în format 52x43	— — — —	15—
Lazăr Săineanu, Dicționar universal al limbii române. Ed. II-a	— — — —	8—
Dr. Dionisie Moldovan, Advocatul poporal broșat	— — — —	2-50 fil., legat 3-50
A. Bena, Nu m'abandona. Pentru o voce și piano	— — — —	1-30
Calendarul „Lumea Ilustrată” 1-50 fil., Calendarul „Partidului Național Român” din Ungaria și Transilvania 60 fil., „Amicul Poporului” 70 fil., „Calendarul Sătanului” 30 fil., „Calendarul Național” 40 fil., „Păcălici”, Calendar glumeț 30 fil., Calendar diecezan cu șematism 50 fil. fără șematism 30 fil., Calendar de părete 20 fil.	— — — —	—
Album pentru ilustrate à 1.60, 2, 3, 4 și 5 cor.; Album pentru poezii dela 70 fil. în sus. — Ilustrate cu porturi naționale românești bucata 16 fil. Ilustrate cu familia regală din România bucata 20 fil. — Hârtie de scris cutia dela 80 fil în sus.	— — — —	—
George Dima, Căntece și Balade pentru o voce și pian, cu text român și german	— — — —	—
1. Dorința, 1-80, 2. De ce nu'mi vii? 1-80, 3. Peste vărfuri 1—, 4. Și dacă ramuri bat în geam 1-30, 5. Somnoroase pășărele 1-20, 6. Știi tu mândro? 1—, 7. Cântecul păstorului 1-80, 8. Pe când soarele de vară 1—, 9. Biata inimă nșelată 1-30, 10. Groza, baladă 2-70, 11. Hotărîre 1—, 12. Noi trei 1—, 13. Ștefan Vodă și codrul, baladă 1-80, 14. Trădare 90 fil. 15. Curcile 1-30, 16. A venit un lup din crâng 1-75. — Căntece populare românești pentru o voce cu acompaniament de pian de G. Dima. — 1. Mândruțică de demult 1—, 2. Jelui-m'aș și n'am cui 1-30, 3. Vai mândruțică dragi ne-avem 1—, 4. Hei, vei, mă! 1-30, 5. De-ar fi trăznit Dumnezeu 1-80, 6. Sub fereastra mândrei mele 1-50, 7. O ce veste minunată 1—, 8. Doamne, Isuse Hristoase 1—, 9. Leagăn verde 1—, 10. O inimă ntristată 90 fil., 11. Hop, țuca-furcă! 1—, 12. Ciobanul 1-30	— — — —	—
Biblioteca „Minervei”, „Socec”, „Bibl. pentru toți”, „Lumina”, „Lumen”, „Bib. pentru etc. în cataloage separate.	— — — —	—

„MERCUR”

váltóüzlet részvénytársaság Budapest, V., Fürdő utca nr. 3.

Filiale:

In **Budapesta**: IV., str. Váci, nr. 37. In **Pojon**: strada Andrássy Gyula. In **Szabadka**: str. Kossuth. In **Murăș-Oșorheiu**: »MERCUR« Erdélyrészi váltóüzlet részvénytársaság.

Centrală:

K. K. priv. Bank- und Wechselstuben Actien-Gesellschaft.

„MERCUR”

care are capital societar 50 mil. cor. Capital de rezervă 22 mil. cor.

Efectuiește:

Depuneri pe libele și cehuri. — Bilete de credit și mandate pentru toate piețele. — Depunerea cauțiunilor de căsătorie a militarilor. — Escomptarea și încasarea polițelor. — Mijlocirea autorizărilor de bursă atât pentru bursa de efecte cât și pentru cea de bucate. — Losuri pentru plățire în rate. Promese pentru toate tragerile. Institutul edă ziarul »MERCUR«, cel mai răspândit și mai bun organ financiar și al tragerilor.

Costul abonamentului pe întreg anul 6 cor.

Ca explicații servim bucuros la toate întrebările adrsate nouă referitoare la sfera de afaceri a băncii noastre. E 722

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacele: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grădinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiții de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca sovizitori buni și ouj legături — pot fi primite oriocând în serviciul societății.

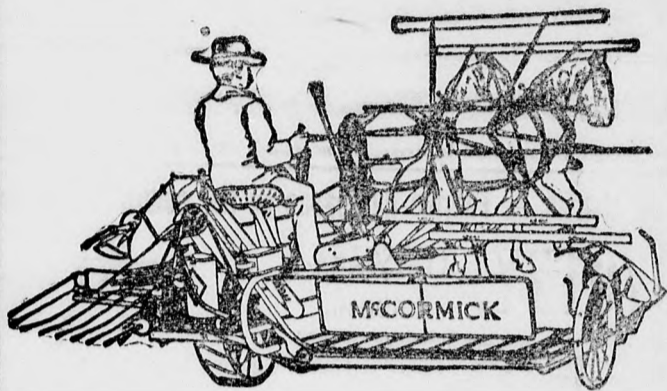
„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TİMİȘ, TOBONTÁL, CARAȘ-EZERIN **Arad** str. Jozsefföherceg nr. 1 lângă Banca „Victoria”.
(Ba 240—156) Telefon nr. 850

IOHANN KLEIN**BISERICA-ALBĂ str. Capoia nr. 10.****MĂESTRU LĂCĂTUȘ DE LUCRĂRI PENTRU ZIDIRI
ȘI DE ARTĂ DEPOZIT DE MAȘINI AGRICOLE.**

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini. Instalator de apeducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole. — Precum și repararea de decimale.

La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricați ni'am convins în decursul anilor, că sunt neecceptionabile. Rog să se adreseze la brânșa aceasta, — la mine, servind oricui și cu lămuriri. Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță. Atelier special. Turnătorie de fier și oțel. Ke 541—30

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu, dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, băr-**bați, băeți, fetițe, și pen-****tru copii, talii, jupoane,****halaturi și costume pen-****tru dame le cumpără dela****Magazinul Grünberger**Asortiment și pre-
țuri fără concurență!Cel mai bogat maga-
zin de mărfuri de lână.**SIBIU—NAGYSZEBEN strada Glsnădiel** Palatul comandan-
tului de corp.**Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Princi-
pală (Fő-utca) vis-à-vis de farmacia IAHNER.**
Gu 389—20**Szénásy Hoffmann és Társa**

magazin de mătăsării

Budapesta, strada Bécsi nr. 4,aduce la cunoștință on. public, că în anul
acesta a deschis un mare târg de Crăciun.**Oferim următoarele cadouri de Crăciun:**

mătăsă-erep veritabilă de Japonia 70 cm. lățime, prețul — cor. 1'90

mătăsă-ajour veritabilă de China, — — — — — „ 1'90.

Toate charmeusele și mătăsuri se vând cu prețuri foarte scăzute.

Mătăsă fulard pentru haine dela cor. 1'30. — Düchess în culori dela cor. 1'70.

Mari cantități de rămășițe de mătăsă cu prețuri foarte scăzute. :: Mostre se trimet franco.

Szénásy Hoffmann és Társa, numai în strada
Bécsi numurul 4.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special **WEINBERGER JANOS**
No 247-156 magazin de ghete
ARAD **TIMIȘOARA**
buiv. Andrássy nr. 28 (Temeșvár) Calate-Belváros, Huszár-u. nr. 10.

Bittenbinder József
sculptor și arhitect

Temesvár-Erzsébetváros Hatyu utca 61
(casa proprie)

Execută tot felul de mobilier de biserică, anume: *Iconstase și altare, statui de piatră și lemn amvoane și scaune de spovedanie. Siciul Domnului, Sfta Maria de Lour, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.*

ripide dela 16 cor. în sus. în stil românesc. Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Prețurent preliminar de spese și planuri gratis. La dorință merg oriunde în provincie pe cheltuiala mea proprie.
(Bi 53-52)

CORSETT CHIC

■■■■■■■■■■

Mme B. GOLDSTEIN
Brașov, str. Kloster 33.
„Prima fabrică de corsete din Brașov”

Execută și expediază orice articlii în bransa aceasta. — Rog să cereți prețurent —
— Ilustrat. —
Go [262-50]

Premiat cu medalia cea mare la expoziția m. lenară din Budapesta în 1896.

Turnător de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor atricate, spre făcerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu țârlă ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre făcerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere, cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj — Kolozsvár, Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plătire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.
Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea liferenței.
Efeptuiește reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acurateță

10 ani garanță și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

Jertagrafia

cele mai noi și mai rezezi pentru planuri de prezentat autorităților execută ca o specialitate deosebită fabrica de hârtii artistice a lui

Fellner Leó, BUDAPEST, V. Váci út 4. Telefon 28-48. Adresa pentru telegrame: „Positiv” Budapest. — Apartament special pentru comandele din provincie.
(E 594-20)

NEUMANN M.
croitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați,
:: pentru copii și pentru fetițe ::
ARAD
No 639 Mărfuri excelente.
Despărțământ special pentru comenzi după măsură.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA”, ARAD.